yunus emre

dil söyler kulak dinler kalp söyler kâinat dinler

Aşkı bulmanın felsefesi

Yayıma Hazırlayan: Taner Şanlıoğlu

DESTEK yayınları

DESTEK @ FELSEFE

"Ölen beden imiş âşıklar ölmez..."

Türkçe şiirin öncüsü olarak tarihte ölümsüzleşen bir tasavvuf ve halk şairidir Yunus Emre... Tekke şiiri geleneğini özgün bir söyleyişle Anadolu'ya yaymış bir gönül işçisidir. Aynı zamanda bir felsefenin de temsilcisidir. İnsanın nesneyle ve varoluşla ilişkisini dizelerinde ustalıkla işlemiştir.

Var olmanın, hakikate ulaşmak için aklı kullanmanın ve aşka düşüp hiçliğe karışmanın yollarında çok değerli bir rehberdir Yunus Emre...

DESTEK yayınları

₺15
KDV'den muaftır.
www.destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari

www.destekdukkan.com
%40 indirimli kitap satış sitesi

ISBN-13: 978-6053118145
9 786053 118145

DESTEK YAYINLARI: 1262
FELSEFE: 28

YUNUS EMRE / DİL SÖYLER KULAK DİNLER
KALP SÖYLER KÂİNAT DİNLER

Yayıma Hazırlayan: Taner Şanlıoğlu

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Nisan 2020
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-814-5

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkan.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Nazlı Koçak
Sertifika No. 40200
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

yunus emre

dil söyler kulak dinler kalp söyler kâinat dinler

Aşkı bulmanın felsefesi

Yayıma Hazırlayan: Taner Şanlıoğlu

DESTEK
yayınları

Başlarken

Pisagor hemen önünde duran parşömeni olduğu yerden aldı ve üzerine birbirini kesen üç tane çizgi çekti. Sonra ortaya çıkan şekle uzun uzun baktı. Düşüncelerle dolu kafasını ve artık iyice ağarmış olan sakalını karıştırdı. Gözleri bir küçülüp bir büyüdü. Derin mi derin düşüncelere daldı. Kesişen bu üç çizginin ortaya çıkardığı üçgene daldı gözleri. Bir köşesi doksan derece olan bir dik üçgene. Üçgenin kenarlarından biri üç birim uzunluğundaydı. Diğer kenarları ise sırasıyla dört ve beş birimlik uzunluklara sahipti. Üçle başlayan bir sayı dizisini sırasıyla takip etmişti dört ve beş rakamları. Üç, dört ve beş her zamanki gibi burada da yan yana gelmişlerdi. Ancak durum bu sefer farklıydı.

"Üçgen ruh, zihin ve bedeni simgeler!" dedi Pisagor. "Dik bir üçgen ise her yönden kendini tamamlamış olan bir insandır. Bu kutsal üçlü ancak tek bir canlıda toplanıp var olabilir: İnsanda. İnsan eğer tamamlarsa kendini kutsala dönüşür. İnsanın kendi üzerinde yaptığı bir simyacılık işlemidir bu. Değersiz madenden altına dönüştürmektir kendini. İnsan eğer tamamlarsa

kendini, aslında o dik bir üçgendir. Her yönüyle kendini tamamlamış, özel, ilahi bir üçgendir o. Ve eğer öyleyse... Eğer gerçekten öyleyse..." Pisagor başını bir hışımla yukarıya, yıldızlarla dolu olan gökyüzüne kaldırdı: "O halde insan karelerle çevrelenmelidir de. Çünkü ilahi olan her şeyde adalet vardır."

"Kare!" dedi Pisagor heyecanla ve devam etti: "Kare adaleti temsil eder. Bir kenarı diğerine ne yakındır ne de uzak. Her kenarı birbirine eşit mesafededir. Kare, ilahi adaletin simgesidir çünkü." O an gözleri parlayan Pisagor heyecanla çizmeye devam etti. Dik üçgenin kenarlarını uzunluklarına göre karelere böldü. Üç birimlik kenara üçe üçlük bir kare çizdi. Dört birimlik kenara dörde dört ve beş birimlik kenara da beşe beş bir kare çizdi. Bu kutsal üçgenin kenarlarını adaletin simgesi olan karelerle çevrelemeyi bitirdiğinde parşömeni tekrar yere koydu. Elini sakalına götürdü ve yine düşünmeye başladı. Karşısında duran bu dik üçgen kendinden emin bir şekilde göğe doğru yükseliyordu. Kaynağını yeryüzünden, topraktan alan ve kendini yine yukarıya, gökyüzüne yüceltiyordu. Üçgeni oluşturan rakamların toplamı ise on ikiyi veriyordu.

"İşte insanın ilahi yapısıdır bu!" dedi Pisagor kendinden geçercesine.

On iki sayısını oluşturan bir ve iki rakamlarını hızlıca parşömenin bir kenarına yazdı ve bu rakamları da toplayınca ortaya üç rakamının çıktığını gördü. Neresinden bakılırsa bakılsın o gece aldığı ilhamla çizdiği

bu şeklin ilahi bir anlamı olduğunu, kutsal bir dürtüyle ortaya çıktığını biliyordu Pisagor. O an tam olarak bilmese de hissediyordu bunu. Çok güçlü bir duyguyla hissediyordu hem de. Hissetmenin bilmekten çok daha doğru olduğunu bilerek güveniyordu bu duyguya. Hem bilmek neydi ki zaten? Dışarıdan değil çok daha derinlerden, aslında içimizden gelen güçlü bir idrakle sindirdiklerimizden başka neydi ki o? Pisagor da farkındaydı bunun. O gece öğrendiklerinin, gözünün önünde parça parça açığa çıkan sırrın içrek bir bilgi olduğunu, bu bilgiye ancak hazır olanların vâkıf olabileceğini o an, anlamıştı.

Ruh, zihin ve beden üçlemesindeki her kavram kutsaldı onun için. Ve kutsal olanda adalet her zaman bulunmalıydı. O halde gücünü topraktan alan ve göğe doğru uzanan bu dik üçgende bulunan herhangi iki kenarın adaleti, üçüncü kenarın adaletine yani karesine eşit olmalıydı diye düşündü.

Kalemiyle üçe üçlük karenin toplam kaç bölmeden oluştuğuna baktı. Tek tek, dikkatle saydı. Toplamda dokuz bölme bulunuyordu. Sonra dörde dörtlük olan kareyi saydı. Burada da toplamda on altı bölme olduğunu gördü. Sonra ikisini de topladı. Ortaya çıkan sonucun yirmi beş olduğunu buldu. Adalet her yere eşit dağılmalıydı. Eğer öyleyse kalan kenardaki beşe beşlik karede bulunan bölmelerin bu sayıya yani yirmi beşe eşit olması gerekirdi. Pisagor, büyük bir dikkatle beşe beşlik karenin içindeki bölmeleri saydı. Saymayı bitirdiğinde

ise gözlerinden süzülen yaşlara hâkim olamadı. Beşe beşlik karede tamı tamına yirmi beş bölme bulunuyordu. Yani diğer iki bölme olan dokuz ve on altı sayılarının toplamına eşitti.

Pisagor o gece kendini tamamlamış bir üçgende yani tüm kusurlarından arınmış olan bir insanda tecelli eden adaletin her yere orantılı olarak dağıldığını matematiksel olarak kanıtlamıştı. Hatta bunu matematiksel olarak kanıtlamanın çok ötesinde, oluşturduğu geometrik çizimle de kuşkuya yer bırakmayacak şekilde göstermişti. Gönlünün gördüğünü ve aklının bildiğini başkalarına da gösterebilmenin mucizevi bir yolunu bulmuştu.

O an soğuk bir terleme geldi üzerine. Elini kalbine götürüp bir kayanın üzerine oturdu zorlanarak. Başını gökyüzüne kaldırdı ve yıldızlarla kaplı olan gecenin altında uzun uzun dua etti. Bu ilhamı kendisine nasip eden yüce Yaradan'a, tüm bunları düşünebilmesini sağlayan o kutsal kaynağa ellerini açarak şükürler etti uzun uzun. Ve alınan her şeyin karşılığında bir bedel ödemek gerektiğini de biliyordu Pisagor. Aldığı bu kutsal bilgi karşısında en katı yasaklarından birini çiğnedi o gece. Uzun zaman önce takipçilerine, ilmine talip olan öğrencilerine et yemeyi yasaklamıştı. Kendi öğretisine uyacak olan herkesin bu kurala uymasını öğütlemişti. Ancak o kutsal gecenin hatırına haber saldı etrafındakilere. "On gün on gece boyunca kutlamalar yapılsın ve kurbanlar kesilsin" dedi gözlerinden yaşlar süzülmeye

devam ederken. Hemen kazanlar kurulup ateşler yakıldı ve o yıldızlı gecenin altında uzun uzun dualar edildi. Kutlamalar olabildiğince güzelliğiyle on gün on gece boyunca sürdü.

O ilham dolu gecenin üzerinden neredeyse bin üç yüz yıl geçmişti ki elinde baltası, sırtında odunlarıyla karanlık bir ormanın içinde yol alan Yunus adındaki bir dervişin dudaklarından bir şiir döküldü:

"İlim ilim bilmektir ilim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsen ya nice okumaktır
Okumaktan mana ne kişi Hakk'ı bilmektir
Çün okudun bilmezsin ha bir kuru ekmektir

Okudum bildim deme çok takat kıldım deme
Eri hak bilmez isen abes yere gitmektir.
Dört kitabın mânisi bellidir bir elifte
Sen elif dersin hoca manası ne demektir

Yunus Emre der hoca gerekse var bin hacca
Hepsinden iyice bir gönle girmektir."

Yunus Emre Kimdir?

İçinde doğduğu zamanın ve mekânın dışına çıkıp gerçeklik sanrısını bükmüş ve hakikate yol almış bir gönül yolcusudur Yunus Emre. Söyledikleri dilden dile dolaşmış, nefesi yüzyıllar boyunca aynı tazelikte korunmuştur sevenlerince. Bir ozandır o. Dudaklarından dökülmüş olanlar dünyanın çeşitli yerlerinde dile getirilir. Söyledikleri söylenmeye, bildikleri ise bilinmeye devam eder. Onun düştüğü yolun peşine düşer, onun takıldığı taşa takılır ve böylece onu anlamaya başlarız.

Dizelerinden onun neye benzediğini, neyi savunduğunu ve aslında onun kim olduğunu anlamamız beklenir bizden. Nasıl biri olduğunu anlayabilmek için kelimelerden resmini çizmek zorunda kalırız. Elimizdeki tek güvenilir kaynaktır çünkü kâğıda dökülmüş ve başka bir boyutun eseri olan bu şiirler. Ardında bıraktığı en belirgin miras elimizde kalmış olan bu şiirler ve bizim onlardan çıkaracağımız anlamlardır.

Ancak tüm bu tanışıklığa rağmen bazı bilinmezlik ve belirsizlikler de korur hâlâ varlığını. Doğduğu ve öldüğü yıllar farklı kaynaklarda farklı tarihlere dayanır. Hatta mezarı bile birçok görüş ve kayda göre değişkenlik gösterir. Halk tarafından böylesine sevilmiş ve sahiplenilmiş olmasına rağmen yaşadığı hayatın bunca belirsizlikle dolu olması hakkında ne söyleyebiliriz? Doğum tarihinin kimi kaynaklarda 1238 kimi kaynaklarda ise 1240 olarak geçiyor olmasını, mezarının Anadolu'nun çeşitli yerlerinde bulunuyor olma ihtimalini nasıl açıklamalıyız? Kimisi türbesinin Eskişehir'de olduğunu söylerken, kimisi Afyon'dadır der. Kimisi Manisa'da kimisi Bursa'dadır der. Kimisi Erzurum'da olduğunu iddia ederken kimisi Ordu'da olduğunu söyler.

Aslında bu belirsizlik hali yine onun bize armağan ettiği düşünce biçimini desteklemez mi? Onun bu zamandan ve mekândan bağımsız felsefesi –elimizde kalan tüm bu belirsizliklerle birlikte– ölümünden yüzlerce yıl sonrasında bile kendisini kabul ettirmiş olmaz mı? İşte Yunus'un içinde bulunduğu zamanı ve mekânı aşmasının, aynı anda birden çok yerde bulunmasının sırrı da buradadır. Yaşadığı tarihin tam olarak bilinememesi destekler onun bu sırrını. Çünkü onun peşine düştüğü hakikatte ne zaman belirlidir ne de mekân. Yunus dünyaya geldiği bedeni kendine ait saymaz ki onu yatırdıkları yeri de kendine ait bir mezar olarak görsün.

Yunus Emre kimdir sorusunu belli bir tarih ve mekânla cevaplamaya çalıştığımız her an büyük bir

bilinmezlik kalır geriye. Onu anlamak, felsefesinin tadına varabilmek için hakikatten bir damla tatmamızı değil ummanlara dalmamız gerektiğini söyler Yunus. Bizi çağırdığı sulara sadece elimizi ya da ayağımızı sokmamızı değil tüm bedenimizle dalmamızı ister. Onun neye benzediğini birkaç kelimeyle anlatmamızı değil içine girip yaşayarak deneyimlememizi ister bizden.

Sonsuzluğa karışmış olanı sonlu olanla açıklama hatasına düşmemek için biz de tanımlamaktan kaçınalım onu. Belirli bir coğrafyaya veya tarihe ait olduğunu düşünmeyelim. Bir aşk yolcusu diyelim ona. İlla bir tanıma ihtiyaç duyacaksak bir gönül yolcusu olsun onun adı. Çıktığı bu uzun yolculukta sevgi tohumu ekmeye gelmiş bir çiftçi diyelim ona. Bir dalgıç olsun o, denizin dibindeki inciyi bulmaya gelen. En güzel hakikat şarkılarını şakıyan bir bülbül olsun adı. Bir yunus olsun bize de yüzmeyi öğretecek. Bir balık olsun bize de nasibimizde olanı haber verecek olan.

Yunus Emre kimdir diye sorulunca, hiçlikten varlığa karışmış bir yokluktur diyelim onun için.

"Her neye
bakarsan
kendi yüzündür,
kimde
ne görürsen
kendi özündür..."

Duymak için susmak gerek

"Ölü canlar diyarına ölmeden gelen
bu adam da kim?"

– Dante, *Cehennem* VII, 82

Bir sonbahar ağacı kaplar yolları. Suyunu çekmiş kurumuş dalları dökmüş üzerinden yapraklarını. Yol boyunca dizilmiş kuru ağaçlar. Hâlâ dimdik, hâlâ gücünü yerden alan ve bedenini göğe yükselten. Devrilmemiş. Yıllardır nerede duruyorsa şimdi de orada. Koruyor varlığını. Ancak bunun dışında hiçbir yaşam belirtisi yok. Esen rüzgârlara cevap vermiyor artık yaprakları. Ya da bir çocuk tırmanmıyor artık heyecanla üzerine. Ağaç tüm albenisini kaybetmiş. Ağaçlığından vazgeçmiş. Halbuki daha hâlâ çok genç. Hâlâ çıkarabilir

yapraklarını. Rüzgârın davetine karşılık verip ahenkle dans edebilir hâlâ. Ancak o vazgeçmiş. Hâlâ yapabilecekken, hâlâ gücü varken, hâlâ çok güzel çağlarında yaşıyorken. Vazgeçmiş. Dans etmekten, kuşların dallarına yuva yapmasından, çocuk seslerinden. O, tüm bunlardan vazgeçmiş ama bir şeye, başka bir şeye tutulmuş. Bir aşka kapılmış bu kuru ağaç. Öyle bir aşk ki bu, suyun içindeyken susuz kalmış aşkından. Güneş, altında kalan her şeyi yakıp kavururken gölgede kalmış onun gövdesi. Bir derde düşmüş ağaç. Düşünce de hayatı boyunca duyduğu özlemin, aradığı şeyin ne olduğunu hatırlamış bir sonbahar gününde.

Neden ağaç olduğunu, neden bir dala, yaprağa ve bir gövdeye sahip olduğunu birden hatırlayıvermiş. İşte o an yani sonbaharda utanmış yapraklarından. Yapraklarından ve renginden, dalından ve yeşilinden utanıp sıyrılmak istemiş tüm bunlardan. Ve büyük bir telaşla dökmüş yapraklarını. Yaptığı hatadan bir an önce dönmek isteyen bir suçlu gibi. Tüm bunlardan hemen sıyrılmak, geride bırakmak ve unutmak istemiş sahip olduklarını.

O'nun yanında, bu yüce güzelliğin karşısında güzellikten nasıl bahsedebilirdi ki? O'nu hatırladıkça nasıl içilebilirdi ki suyundan? Nasıl nefes alıp yeşertebilirdi ki artık yapraklarını? Vazgeçti ağaç. Ve onunla birlikte vazgeçti diğer bütün ağaçlar. Sahip oldukları yapraklardan, bütün sulardan ve rüzgârlardan vazgeçtiler. Evet, en çok da esmekten vazgeçti ağaçlar. O'nun yanında, rüzgâra verecekleri hangi karşılık, hangi hışırdayış güzel bir cevap

sayılabilirdi ki? Hışırdayıp ses çıkarmaktan öte yapılacak en iyi şeyin sessizce durmak olduğunu düşündüler.

Ve sustular.

Ağaçlar vazgeçti, dağlar ve ovalar da. Dünya üzerinde varoluş amaçlarını hatırlayan ne varsa vazgeçtiler kendilerinden. Karşılarına gözle görünmeyen ancak hissedilen öyle bir güzellik çıktı ki kendilerine güzel demekten utanır oldu tüm bu güzellikler. Bir hiç olmayı, kendinden sıyrılıp arınmayı dilediler.

Doğa farkına varınca bunun, sadece zamanı gelince açmayı seçti yapraklarını. Irmaklar yılın belli günlerinde taşmaya başladılar. Güneş her zaman ışıldamadı. İzin verildiği kadarıyla gösterdi hünerinden. Yüce dağlar haşmetini sakladılar bazı zamanların dışında.

Ve insanlar.

Farkında değillerdi tüm bunların. Kendilerince bir yol tutturmuş, doğayı hiçe saymış, O'nu görmezden gelmişlerdi. Ancak biri hariç. Onların arasında, duymayan, görmeyen ve hissetmeyenlerin arasında tıpkı doğa gibi kendisinin farkına varan biri daha vardı.

Bir insan.

Kendi halinde bir halsiz. İsmi Yunus diye çağrılan bir garip. Dağlarda gezdikçe, ayağı işledikçe, yolları yürüdükçe âşık olan bir Yunus. Ardında bıraktıkça ağaçları ve çayırları, gördükçe yaprakları ve sanatı yaratanı o da aşka düştü. Sahip olduklarına ve her şeyin sahibi olana baktı. Bir kendine baktı; üzerinde bir hırka, bir asa ve bir arakıye.

Bir beden, daha çok genç ve güçlü. Bir azim, hırs ve şehvet. Bir gençlik canı. Daha yolun başında, daha yolu tanımamış. Daha yol ne demek bilmemiş. Hareketli, enerji dolu ve daha yemyeşil, taze yaprakları. Tıpkı o gencecik ve yapraklarını yeni dökmüş ağaç gibi. Yunus bir kendine baktı bir de her şeyi yaratana. Bir kendi sahip oldukları-na baktı bir de her şeye sahip olana. Bir kendi gençliğine, gücüne, heyecanına baktı bir de akmaktan hiç tükenmeyen o şelalenin yaratıcısına. O bunca sessizken, O bunca güçlü, O bunca sonsuzken ve tüm bunlara rağmen O hâlâ konuşmuyor ve dile getirmiyorken hiçbir şeyi. Onca konuşmaktan, şikâyetinden utanır oldu Yunus. Kendi gençliğine güvenmekten, bacaklarına ve gücüne güvenmekten bu sonsuz gücün sahibine bakınca hâlâ görünür olmaktan utandı. Her şeyi geride bırakıp bir hiç olmayı diledi.

Hiçliğin peşine düştü Yunus.

Yapraklarını dökmüş ağaçlara baktı. Kendini karla kapatmış dağlara. Canından geçmiş ve artık akmayan kurumuş nehirlere değdirdi gözlerini. O da döktü yapraklarını. Her yaprak bir insanca halden kurtardı üzerinden atanı. O da vazgeçti akmaktan, kurumuş bir ırmak olup çıktı. Karlarla örtünmüş ve artık görünmez olan bir dağ gibi o da örtündü melamet hırkasıyla. Dışarıdan döndü yüzünü. Dışarıdaki her şey O'na aitti çünkü. Üzerinde yürümekten, emin adımlarla ilerlemekten, O'nun yarattıklarına, yaratılan bu güzelliğe bakmaktan bile utanır oldu. Kendi gözleri bu güzellikleri görmeyi hak ediyor muydu? Bilemedi. İçine kapandı. Kapattı kendini

karanlıklara. Belki de en iyisinin O'nun güzelliklerinin var olmadığı bir yerde yaşamak olacağını düşündü. Bir hücre. Dört duvarla kapanmış karanlık mı karanlık bir yer. Dünyanın dışında olmaya çalıştı böylece. Sanki yaşam orada hiç var olmamış gibi. En iyisi buraya çekilmek diye düşündü. Çekildi çekilmesine de dışarıda gördüklerinden çok daha güzeli çıktı bu sefer karşısına. Işığın hiç girmediği bir alanda daha önce hiç görmediği bir ışık göründü. Karanlıkta açığa çıktı ışıkların en güzeli. Nurla kaplandı en derin karanlıklar.

Bir nur göründü gözüne daha önce hiç görmediği, bir aydınlık çarptı yüzüne sıcaklığını ilk defa hissettiği. Yaradan hep vardı. O varlığını her yerde ezelden ebede koruyandı. Ancak o an o karanlıkta, her şeyden geçmiş ve kendine dönmüş olan Yunus'a daha bir görünür oldu. Böyle bir gönle kayıtsız kalır mıydı yaratıcı? Böyle bir gönle kayıtsız kalmadı yaratıcı. O'na açılan gönülleri ve elleri cevapsız bırakır mıydı hiç Yaradan? O'na açılan gönülleri ve elleri cevapsız bırakmadı. Madem vazgeçildi vardan ve yoka düşüldü. Madem vazgeçildi güçten ve güçsüzlük seçildi. Madem vazgeçildi hırstan ve utanmak vasıl oldu. Madem vazgeçildi aydınlıktan ve karanlık tercih edildi. Açığa çıkmaz mı her şeyi var eden yokluktan? Bir sesle sesi var eden. Bir ol ile olduran. Kendini karanlıklara atanı aydınlatmaz mıydı nuruyla? Kendini ateşe atanı serinletmez miydi en güzel sulara daldırıp? Yananı en güçlü rüzgârlarıyla ferahlatmaz mıydı?

Yananı görmez miydi Allah?

Bir varlık savaşıdır bu. Vara hayır dedikçe, sahip olmaktan vazgeçtikçe, sahip olanı tanıyıp bildikçe O'na karışır insan.

Yunus yapraklarını döktükçe ve eksildikçe, vazgeçtikçe ve kendi içine kapanıp yürüdükçe açılır oldu daha önce açılmamış olan. Hiç görmediği dünyaların kapılarından içeri girdi. Ve aklıyla tanımaya başladığı şimdi kalbine de görünür oldu. Akılla yürüyüp geride bıraktığı yolları, şimdi kalbiyle geri yürüdü:

"Bu dervişlik yoluna aşk ile gelen gelsin
Ya dervişlik neydiğin bir zerre duyan gelsin
Hele biz işbu yola gelmedik riya ile
Bu melametlik donun bizimle giyen gelsin

Gözüyle gördüğünü örte eteği ile
Bu yol pek ince yoldur yüreği dayanan gelsin
Ulu küçük erenler demiş bizi sevenler
Dönmesin hiç geriye ol şaha gelen gelsin

Her kim sever Allah'ı rahmet kılar vallahi
Dil sevgisiyle olmaz aşk ile yanan gelsin
İşbu sözü diyenden bize nişan gerektir
Söz kısası budur canına kıyan gelsin

Yunus söz ile kimse kabul olup geçmedi
Benliğinden vazgeçip ortaya koyan gelsin."

"Bir kişiden
sorsan haber,
ki manadan
haberi var,
o kişiye ver
gönlünü,
canında aşk
eseri var..."

Bu yol akılla bulunur, gönülle yürünür

"Çünkü isteğine yaklaştıkça akıl yetimiz öyle derinlere dalar ki izleyemez olur onu belleğimiz."

– Dante, *Cehennem* I, 7

Kim olduğumuzun ya da nereden başlayacağımızın bir önemi yok. Bir kere yola talip olanın mutlaka doğrusuna varacağı, nereden başlarsa başlasın hakikate ulaşacağı bir yola denk geleceğiz günün birinde. Değdiğinde her şeyi kasıp kavuran o yüce ateş düşecek bir gün içimize. Çok uzaklardan gelen bir çağrı duyacağız aslında. Güçlü bir ses işiteceğiz zamanı geldiğinde. "Bul..." diyen. "Ara..." diyen. "Unutma beni..." diyen belki de. Bir rüyada ya da alışverişteyken duyacağız bu çağrıyı. İşte

ya da yürüyüşteyken işiteceğiz bu sesi. Ve o an her şeyin en baştan başladığı bir ana tanıklık edeceğiz. Yeni bir dünyanın kapıları aralanır olacak önümüzde. Tereddüt edeceğiz adım atıp atmamakta. Çekinecek ve belki de endişelere kapılacağız. Ancak duyduğumuz bu ses öylesine içerden, öylesine güçlü ve öylesine derin olacak ki. Onu duymazdan gelemeyeceğiz. Kayıtsız kalamayacağız çağrısına.

Bir çağrı.

Ulaştığında artık başka hiçbir şeye ulaşma ihtiyacı bırakmayan.

Bir ses.

İşitildiğinde artık başka hiçbir sesin güzel gelmediği.

Bir istek.

Duyulduğunda artık başka hiçbir şeyin böylesine arzulanmadığı.

Bir derinlik.

Bir kere bakıldığında artık başka hiçbir uçurumun yanında duramadığı.

İşte böylesine bir yolda yolculuk etme vaktimiz gelecek bir gün. Ancak akılla bulunan ve üzerinde yine ancak gönülle yürünecek bir yol. İnsanın en büyük aklıdır hayat. Hayat bir kaynaktır. Sürekli mesaj yollayan bir vericidir. Sürekli aynı şarkıyı söyleyen ve ancak yine kendi frekansındakilerin duyduğu bir şarkıcıdır o. Sürekli çağrı yapan ancak sadece kulakları işitenlerin duyduğu bir çağrıcıdır. Sürekli oyunlar sahneleyen

ancak görebilenlerin gördüğü bir oyuncudur. Sürekli dansa davet eden ancak sadece dans edebilenlerin eşlik edebildiği iyi bir dansçıdır hayat. Ve bu kaynak ancak akılla bulunabilir. Bu kaynağı duyabilmek için akla ihtiyacımız var. Akıl büyük bir nimettir insan için. Ve kullanması gerekir insanın tekrar kaynağını bulabilmesi için. Akıl, sahibine tekrar teslim edilmesi gereken bir emanettir insana. Ancak dönüş yolu bilinmiyorsa teslim edilebilir mi alınan bu emanet? Geldiği yolu unutsa, üzerine derin bir rüyaya dalsa bulabilir mi insan emanetini aldığı kaynağın yolunu?

Diyelim ki unuttuk, diyelim ki rüyalara daldık veya kandık içine daldığımız deryaya. Bir balık tüm bu yolu, kaynağın yerini her şeye rağmen gerisingeriye hatırlayabilir mi? Kendi haline bırakılsa hiçbir zaman hatırlayamaz belki. Ancak akıl da bunun için var. Hatırlamamıza yardımcı olmak için bize yardımcılık eder akıl. Sorular sordurur mesela. Ben kimim? Nereden geldim? Nereye gideceğim? Bu yaşamda bulunma amacım nedir? Ağaçlar neden üşümez? Hayvanlar neden konuşmazlar? İnsanlar öleceğini bile bile neden hiç ölmeyecekmiş gibi yaşarlar? Ben zamanımı ne için tüketiyorum? Zaman neden var? Neden bir bedene sahibim? Bu soruları neden ve nasıl sorabiliyorum? Neden ben de dünyaya bir ağaç, bir hayvan ya da bir taş olarak gelmedim de bu soruları sorabilen bir insan olarak var oldum? Neyi anlamalıyım? Bu sorma yetisini, cevap arama dürtüsünü nereden alıyorum?

Bir gün olur da Aristo'nun sözü gelecek olursa aklımıza, sorarız biz de sorulması gereken bazı soruları. "İnsan doğası gereği bilmek ister" der Aristo. Ve biz merak etmez miyiz doğamız neden bilmek ister? Neyi bilmeyi ister? Neyin peşine sürükleniriz ve sonunda neyi elde etmek için bunca arayışa, yürüyüşe ve bekleyişe katlanırız? Sorarız. Tüm bunların hepsini tek tek, zamanı geldikçe, ilham aldıkça ve akıl ettikçe sorarız. Çünkü doğamız böyle olmak zorundadır. Bu zorundalık kaybettiğimiz yolu bulabilmemiz için vardır. Olur da dönüş yolunu unutursak ve hatırlamazsak nereden geldiğimizi akıl bize kaybettiğimiz bu yolu tekrar buldurmak için vardır. Aklı insanın sigortasıdır. Kaybettiğini bulduran ve yanlış kullanımda ise bulduğunu kaybettirendir aynı zamanda. Bulduğumuz şeyi kaybettirmesi aklın bir diğer özelliğidir. Bu nedenle ona bağlı kalmayı çok da istemeyiz zamanla. Akıl yardımıyla sorduğumuz bunca sorudan sonra yolu tekrar bulabildiysek eğer, geriye sadece onu yürüyebilmek kalır.

Peki, bulunan yolun yürünmesi kolay mıdır? Sağa mı sapacağız yoksa sola mı? Nerede durup nerede devam edeceğiz? Bu sorulara belirli bir süre doğru cevaplar verebilen aklın, artık yanıt veremeyeceği, doğrusunu bilemeyeceği bir zemine de gelinir zamanla. İşte bu zeminde akıl kenarda bırakılamazsa, görülen her şey onun terazisiyle ölçülmeye çalışılırsa yol hem görünmez olur hem de yürünmez. Çünkü belirli bir noktadan sonra yürüdükçe yolda karşılaşacağımız manzaralara

akıl ne hazırdır ne de bunlara yetkindir. Onsuz gitmek gerekir yolun kalan kısmını. Ondan çıkmak ve yine ondan çok daha üstün olan başka bir şeye bağlanmak gerekir bu yolda.

Tıpkı Dante'nin kendi yolculuğu sırasında yaptığı gibi...

Dante, karanlık bir ormanda yitirdiği yolunu tekrar bulabilmek için bilge ozan Vergilius'tan yardım ister. Dante'nin anlatısında Vergilius aklın simgesidir ve ondan karanlıklar içinde kaldığı bu ormanda ışığı tekrar bulabilmesi için yardım ister. Bilir çünkü ışığı arayanın bu yolculukta akla danışması gerektiğini.

Bu ilahi yolculuğunu üç ana bölüme ayırır Dante. Bu uzun ve zahmetli yolculuk karanlığa zemin olan cehennemde başlar, arafta günahlarından arınarak devam eder ve cennete yani asıl kaynağa ulaştığında ise son bulur. Vergilius, Dante'ye cehennem ve araf yolculuğu boyunca eşlik eder. Ona yol gösterir. Nerede ne kadar kalması gerektiğini, kiminle nasıl konuşması gerektiğini bildirir. Dante, Vergilius'un söylediklerine harfiyen uyar ve asla sözünden dışarı çıkmaz. Ancak bu büyük bağlılık, arafın son katında yani "yeryüzü cennetinde" bir anda bitiverir. Vergilius, hiçbir şey söylemeden ortadan kaybolur. Çünkü onun cennete girmesine izin yoktur. Akılla cennete yaklaşılabilir ancak girilemez. Akılla yol bulunabilir ancak üzerinde yürünemez. Dante'nin cennette olan biteni görebilmesi için akıldan çıkıp başka bir şeye bağlanması gerekir; gönle. Tam bu

noktada, gönülle yürümesi gerektiği yerde devreye büyük aşkı Beatrice girer. Dante'yi arafın en tepesinde, yeryüzü cennetinde sevgilisi karşılar. Onu görünce bir anda korku ve endişelerinden uzaklaşır Dante. İlgi gördüğünü, kendisine karşı şefkat duyulduğu ve sevildiğini hisseder. Tüm bu duygular akılla hissedilemeyen ve aklın idrakinde olmayan şeylerdir. Sevgi ancak gönülle ortak olunabilen bir yemektir çünkü. Akılla gidildiğinde bulacağımız tabağın içindeki yemeği ancak sevgiyle yiyebiliriz. Yolun kalan kısmında aklını yani Vergilius'u terk eden Dante, gönülle yani Beatrice ile yürümeye devam eder kaldığı yerden. Onun sevgi ve şefkati eşliğinde sevginin ve şefkatin asıl kaynağına doğru yürür. Beatrice bir anlamda Dante'yi sevgilerin en büyüğüne hazırlamak için de yanındadır çünkü.

Tıpkı iki insanın bu dünya üzerindeyken yaşadığı ve birbirine duyduğu sevgi ve aşk gibi. Biz de birisini sevdiğimizde, onsuz bir dakika bile durmanın mümkün olmadığını hissettiğimiz durumlarda adına aşk dediğimiz şeyi deneyimlemiş olmaz mıyız? Oluruz. Oluruz olmasına ancak aşk neden vardır? Neden âşık oluruz? Bu soruların cevabı Dante'nin o uzun ve zorlu yolculuğu sonunda ulaştığı şeyle aynıdır. Dünyada bunca aşkı, sevgiyi, sevinci ve acıyı yaşamamızın nedeni gerçek aşka, asıl sevgiye hazır olabilmek içindir. Aşkların en büyüğüne, iyisiyle ve kötüsüyle, sevinci ve hüznüyle hazır olabilmek için yaşarız bu dünyadaki aşkları. Terk edildiğimizde ya da ayrı düştüğümüzde çektiğimiz acı

ve duyduğumuz özlem bir ön hazırlıktır özlemlerin ve duyulacak acıların en büyüğüne. Ve sadece özlem ya da acıyla da sınırlı değildir yaşanacak olan. Sevgilerin ve şefkatlerin de en büyüğü bekler bizi. Her şeyin en hakikisine ulaşmak için yaşarız dünyada başımıza gelen her şeyi. İşte aşk bu nedenle vardır dünyada. İnanan ya da inanmayan herkese ayrım yapmaksızın kendi aşkını ve özlemini biraz olsun tattırabilmek için vardır. İnancı ya da düşüncesi ne olursa olsun herkese aşk acısını çektirip, özlem duygusunu tattırmak ve bunca şey hakkında sorular sorabilme fırsatı yaratmak için vardır aşk. Dünya aşkı bir ön davettir. Bir fırsat ve fragmandır. Asıl filmin oldukça küçük bir bölümüdür. Ve her şeye gücü yeten, herkese şefkat duyan, o büyük aşkına ön hazırlık olan dünya aşkını da esirgemez kimseden.

Ve biz âşık oluruz:

"Gönlüm düştü bu sevdaya
Gel gör beni aşk n'eyledi
Başımı verdim kavgaya
Gel gör beni aşk n'eyledi

Ben yürürüm yane yane
Aşk boyadı beni kane
Ne akılem ne divane
Gel gör beni aşk n'eyledi

Ben yürürüm ilden ile
Şeyh sorarım dilden dile
Gurbette halim kim bile
Gel gör beni aşk n'eyledi

Benzim sarı gözlerim yaş
Bağrım pare yüreğim baş
Halim bilen dertli kardaş
Gel gör beni aşk n'eyledi

Gurbet ilinde yürürem
Dostu düşümde görürem
Uyanıp Mecnun oluram
Gel gör beni aşk n'eyledi

Gâh eserim yeller gibi
Gâh tozarım yollar gibi
Gâh akarım seller gibi
Gel gör beni aşk n'eyledi

Akar sulayın çağlarım
Dertli ciğerim dağlarım
Şeyhim anuban ağlarım
Gel gör beni aşk n'eyledi

Ya elim al kaldır beni
Ya vaslına erdir beni
Çok ağlattın güldür beni
Gel gör beni aşk n'eyledi

Mecnun oluban yürürüm
Ol yâri düşte görürüm
Uyanıp melül olurum
Gel gör beni aşk n'eyledi

Miskin Yunus biçareyim
Baştan ayağa yareyim
Dost ilinden avareyim
Gel gör beni aşk n'eyledi."

Aşka uzanan bu yol tektir. Her yol bu birliğe eninde sonunda bağlanır. Ancak herkes yolu kendi zamanına, coğrafyasına ve kültürüne göre yürür. Aynı dönemde yaşamış olan iki hakikat yolcusu buna güzel bir örnektir. Dante İtalya'da düşerken bu yolun peşine, Yunus Anadolu'dayken tutar yolun başını. Dante'nin mürşidi yani yol göstereni Vergilius'ken Yunus'un mürşidi Tapduk Emre'dir. İki ilim sahibi de ilme talip olan öğrencilerine aynı yolu kendi usullerince gösterirler. Akılla tuttukları bu yolu ve yolun geri kalanını gönülleriyle

yürümeleri teşvik edilir bu yol taliplerinin. Yunus da aklın belirli bir yere kadar işlediğini, kitaplardan öğrenilen bilginin kişiyi ancak belirli bir yere kadar getirdiğini öğrenir kılavuzu Tapduk Emre'den. Yolun bundan sonrasında gönülle yürümeli, gönüllerde ise sevgiyi var etmelidir. İşte bu denli önemli ve gereklidir gönül yolu. Zaten amaç nedir? Bunca bilgiye sahip olmamızın bize kazandırdığı şey ne olabilir? Bilgiyi başka ne için ve neye ulaşmak için talep ederiz ki? Huzuru bulabilmek, huzurda kalabilmek ve her şeyin yaratıcısı olan Allah'ın muhabbetine ortak olabilmek için değil midir bunca bilginin yükü, acısı ve kederi?

Bilmek kadar bilmenin yükü de ağırlaştırmaz mı yükümüzü? Bir atom bombası yapabilmekle o bombayı yapabilecek bilgiye sahip olmanın verdiği sorumluluk yine aynı mıdır? Güçlü olmak mı zordur yoksa o gücü elimizde tutarken yüklendiğimiz ağırlığı taşımak mı? Gücü kontrolsüzce ve hesapsızca kullanmak hem karşımızdakinin hem de kendimizin sonunu getirmez mi?

Anlatılagelir ki eski zamanlarda simyacılık ile uğraşılır, değersiz olan metaller altına çevrilmeye çalışılırdı. Bu konunun üzerine çalışmış olan birçok bilimadamı ve âlim de vardır vakti zamanında. Peki, bulmuş olabilirler mi bu ilmi gerçekten? Buna talip olan bir kişi bile çıkmamış mıdır insanlık tarihi boyunca? Bizler simyanın mümkün olmadığını biliyor ve öyle olduğunu düşünüyoruz. Ancak ya geçmişte bu ilme vâkıf olmuş

birileri olduysa? Simyayı gerçek anlamıyla öğrenip gerçekten değersiz metalleri altına çevirebildiyse? Bunu neden anlatıyorum biliyor musunuz? Çünkü vaktinde bu ilme sahip olan birilerinin olabileceği ihtimali üzerinde durmak istiyorum. Çünkü ancak böyle bir ihtimali kabul ettiğimizde gelir şu sorular aklımıza: Sahip olunan bu ilim neden kullanılmadı peki? Neden böyle bir kişi geçmedi tarih kayıtlarına? Ya da en azından biz neden efsanelerde de olsa böyle birisinin varlığını hiç duymadık?

Bunun nedeni olsa olsa simya ilmine vâkıf olan kişinin başka bilgilere de vâkıf olmasından kaynaklanır. En azından ben böyle olduğunu düşünüyorum. Peki, nedir bu bilgi? Ulaşılmış olan değersiz metalleri altına dönüştürebilme ilminin yanında sunulan ek bilgi nedir? Düşünün bunca emek, araştırma ve bilgi sayesinde nihayet herhangi bir metali altına dönüştürme bilgisine sahipsiniz, ne yapardınız? Hemen bütün değersiz metalleri toplayıp altına çevirir ve dünyanın en zengin insanı mı olmayı düşünürdünüz? Böyle bir düşünceyle simya gibi sonucunun ne olacağını bilmediğiniz bir alanda yıllarınızı harcamayı göze alabilir miydiniz? Birkaç denemeden sonra başarısız sonuçlar alınca pes edip bırakmaz mıydınız araştırmalarınızı? O halde simya ilmine bunca emek ve sabır veren birinin –o an için bunun farkında olmasa bile– gerçekten de sadece altın elde etme gibi bir amacı olabilir mi?

"Doğada hiç durmaksızın devam eden devinimlerin, varoluşların, yok oluşların, ele avuca gelmeyen duyguların gerisinde bir neden olmalı. Bütün bu mitleri, efsaneleri itiyorum elimin tersi ile, bana öyle bir neden söyleyin ki aklım boyun eğsin karşısında."

– Thales

O halde simyacılık bir altın bulma arayışından çok hakikati bulma girişimidir aslında. Sadece simyacılık da değil, herhangi bir ilim alanında maddi kaygılardan dolayı değil sadece o ilimden istifade etmek için emek verenler de dahildir buna. Mesela Thales iyi bir örnektir bu konuda. Gözleri yıldızlardan ve gezegenlerin hareketinden başkasını görmeyen, bilgiyi sadece hakikate ulaşabilmek için talep eden Thales bir gün başı sürekli gökyüzünde olduğu için bahçede yürürken kuyuya düşer. Onun bu halini görenler gülüp dalga geçerler onunla. "Daha gözünün önündekini göremeyen bu ihtiyar mı görecek en uzakları?" diye söylenirler.

Hatta onun zekâsıyla ve bilgisiyle alay edip "Madem böylesine bilgi sahibi neden hâlâ zengin değil?" diye soranların sayısı da artar günden güne. Ancak Thales'in peşine düştüğü şey zenginlik midir? Değersiz metalleri altına dönüştürmek midir onun salt amacı? Ancak yine de bu insanlara bilginin değerini yine onların anlayacağı

şekilde göstermek ister Thales. Sahip olduğu ilim sayesinde bir sonraki baharda zeytin hasadının çok olacağını, verimli bir dönem geçireceklerini tahmin eder. Civardaki tüm zeytin ezme makinelerini satın alıp toplar. Zaman gelir ve zeytinler tam da Thales'in tahmin ettiği gibi oldukça fazla miktarda hasat verirler. Ancak zeytin çok olsa bile insanların elinde bu zeytinleri sıkıp yağını çıkaracak yeterli sayıda makine yoktur. Thales bütün makineleri toplamış ve kapısına gelip makine isteyen herkese oldukça yüksek fiyattan satışını yapıp iyi bir kazanç elde etmiştir.

"Ben ilmi ancak hakikate ulaşmak için talep ederim. Zengin olmak için değil" diye de ekler günün sonunda. Her şeyi ancak ve sadece maddi kazanç uğruna yapan insanlara verilmiş iyi bir derstir bu.

Zaten bir kere ilmin o engin sularında yıkanınca, hakikatin lezzetini bir kere tadınca insanın gözü başka bir şey görür mü? Bir kere hakikat deryasına dalınca dünya malı olan o damlaya tamah eder mi artık insan? İşte simya ilmine vâkıf olmanın vardığı sonuç budur. Bu ilme sahip olunduğunda önünde açılan deryaları görmüş bir insan artık altını ne yapsın? Hangi altın ne miktarda verir ona aynı lezzeti. Bundan sonrası sessizliktir. Tası tarağı toplamak, akılla gelinen noktadan sonrasını artık gönülle yürümektir. Zaten başka ne kalır ki âlimin elinde?

Bu çağda yaşayanlar olarak biz de benzer sorular soruyoruz ya. Artık simyacı aramıyor belki gözlerimiz ancak en azından daha birkaç yüzyıl önce yaşamış olan ilim sahiplerinin, dervişlerin, hakikat kapısına erenlerin şim-

di nerede olduklarını merak ediyoruz. Anlatılan bunca kerametli hikâyenin aslında gerçek olmadığına zamanla daha çok inanıyor ve gittikçe asıl olan yoldan uzaklaşıyoruz. Bu insanlar sadece geçmişte mi yaşıyordu? Keramet sahibi kimse kalmadı mı artık dünya üzerinde diye soruyor ve etrafta kimseyi göremeyince de içimizde arada sırada çakan o kıvılcımı söndürüyoruz. Haklı sorular bunlar. Hiçbir soru günaha sokmaz insanı. Sorulmalı ve merak edilmeli tüm bunlar. Peşine düşülmeli ve cevabını almak için uzun uzun düşünmeli hakkında.

Ancak bu soruların cevabı nedir? Bir kere hakikat kapısına eren, dolanmaya ihtiyaç duyar mıydı artık etrafta? Kendini göstermeye, etrafına insan toplamaya ve ilmini diğer herkese göstermeye çabalar mıydı? Ya sahip olduğu ilmi ona susması, etrafta görünmemesi ve bu ilmi ancak hazır olanlarla paylaşması gerektiğini söylüyorsa? Şimdi hâlâ bu insanların sadece geçmişte var olduğunu, artık kalmamış olduklarını ya da tüm bunların birer safsata olduğunu söyleyebilir miyiz?

Akılla bulunup gönülle yürünen bu yolda, gönül gözümüzü açmadan bu insanların varlığına tanık olabilir miyiz?

"Severim ben seni candan içeri
Yolum vardır bu erkândan içeri
Nereye bakar isem dopdolusun
Seni kanda koyam benden içeri

O bir dilberdir yoktur nişanı
Nişan olur mu nişandan içeru
Beni sorma bana bende değilem
Suretim boş yürür dondan içeri

Beni benden alana ermez elim
Kadem kim basa sultandan içeri
Tecelliden nasip erdi kimine
Kiminin maksudu bundan içeri

Kime didar gününden şule değese
Onun şulesi var günden içeri
Senin aşkın beni benden alıptır
Ne şirin dert bu dermandan içeri

Şeriat tarikat yoldur varana
Hakikat marifet andan içeri
Süleyman kuş dilin bilir dediler
Süleyman var Süleyman'dan içeri

Dinin terk edenin küfürdür işi
Bu ne küfürdür imandan içeri
Geçer iken Yunus şeş oldu dosta
Ki kaldı kapıda andan içeri."

"Cümleler
doğrudur sen
doğru isen,
doğruluk
bulunmaz
sen eğri isen."

Cennet cennet dedikleri

"Ey gökyüzünde uçmak için yaratılan insan.
Niçin düşüyorsun en ufak bir rüzgârda?"

– Dante, *Araf* XII, 94

Aden bahçesi Âdem'le Havva'nın yaratıldığı yeryüzündeki cennet bahçesidir. Ortadoğu'da olduğuna inanılan bir yerdir burası ve birçok kişinin de araştırmalarına konu olmuştur. İnsanlar merak etmişlerdir böyle bir bahçenin gerçekten var olup olmadığını. Peşine düşüp bakmışlardır bakacakları neresi varsa. Taş üstünde taş bırakmamışlardır bu cennet bahçesini bulabilmek için. Ve sonunda böyle bir bahçenin hiçbir

zaman bulunamadığı ve belki de hiç var olmadığı düşüncesine kapılmış insanlar olduğunu görürüz. Hayal kırıklıkları almıştır ilk heves ve heyecanlarının yerini. Yanlış yerde aranılan yanlış kavramlarla yok yere soğutmuşlardır inançlarının alevini.

İnsanlar neden bu kadar merak ederler burayı? Neden hayatlarını burayı bulmak için harcar, o çok da uzun olmayan ömürlerini bu yerin peşinden koşarak geçirip giderler? Çünkü bu bahçenin içinde bir hayat ağacı ve bir de bilgi ağacı vardır da ondan. Hayat ağacını bulan ölümsüzlüğün kaynağına da ulaşmış olacaktır. Ölümden kaçan insanlar için bu ağacın peşinde bir ömür harcamak neden anlamsız olsun? Bilgi ağacı ise her şeyin bilgisini barındırır içinde. Onu bulan bir anlamda ölümsüzlüğe de erişmiş sayar kendini. Biri olmasa bile diğerini bulmak yeterlidir sonsuz bir hayat sürebilmek için.

Ve Âdem ile Havva'ya yasak kılınmıştır bu iki ağacın da meyvesinden yemek. Her şeyden yiyip içebilme özgürlüğüne sahiplerdir ancak bu iki ağaç özgürlük alanlarının dışında tutulmuştur. Ancak günün birinde Âdem ve Havva cennet bahçesinde huzurla dolaşırken bir yılan süzülerek görünür olur saklandığı yerden. Üzerinden süzüldüğü ağaç ise bilgi ağacıdır ve davet eder Havva'yı bu ağacın meyvesinden yemeye.

"Eğer bu ağacın meyvesinden yersen..." der yılan. "Her şeyin bilgisine de sahip olursun. Alıp ye bu meyveden. Bilmediklerini öğrenmek, her şeyin bilgisine

sahip olmak istemez misin?" Havva yılanın tüm bu davetkâr cümlelerine karşı bu ağacın meyvesinden yemenin kendilerine yasak olduğunu anlatır. Yılan elini büyütür, daha büyük oynamaya başlar ve en sonunda çıkarır ağzından gizlediği asıl niyetini. Bu onun son şansıdır. Tıslayarak söze girer yine:

"Eğer bu meyveden yerseniz, her şeyin bilgisine ulaşır, Tanrı gibi olursunuz. O (Tanrı) sizin kendisi gibi olmanızı istemediği için yasakladı bu ağacı size. Eğer yerseniz siz de Tanrılaşır onun gibi her şeyi bilirsiniz."

Yılan bu son hamlesini de yaptıktan sonra sözlerinin etkisini daha da artırmak için geri çekilir ve gözden kaybolur. Havva yılanın söylediklerini düşünür. Ve ağacın meyvesinden yemeye karar verir. Ancak bu günaha tek başına girmek istemez. Âdem'i de günahına ortak eder ve ikisi de bilgi elmasından yerler. Elmadan birkaç ısırık aldıktan sonra birden farkına varırlar ki aslında ikisi de çıplaktır. Hemen üstlerinde duran dallardan birkaç yaprak alıp ayıp yerlerini örterler. Utanma duygusunu ilk defa o an tadarlar. İnsanlığın bilgisine vardığı ilk şey utanmaktır. Ar insanın öğrendiği, farkına vardığı ilk kavramdır. Ve birkaç yaprakla arlanmaya çalışırlar. Sonrasında olaylar gelişir. Yasak çiğnenmiştir ve cennet bahçesinden sürülen Âdem ve Havva dünyaya gönderilmiştir. Bolluktan, huzur ve mutluluk alanından bir anda çıkmışlardır. Artık acı, özlem, hastalık, maddi ve manevi kaygılar, yemek için verilen emek, gözyaşı ve

ter vardır. İşte bilgi ağacının meyvesiyle ulaşılan asıl bilgi de bunlardır.

Yılanı hep sinsi bir canlı olarak gördük, yaptıklarının tuzak olduğunu düşündük. Ancak bunları yapabiliyorsa yılana da çıkmış bir izin yok mudur? Her şeyin sahibi ve her şeyden haberdar olan onun bu oyununa da izin vermemiş midir?

Peki ama bu izin neden çıkmıştır? Her şey mutlu mesut giderken yılana bu izin neden verilmiştir? Ve hatta bir görevdir de bu. Bu görev yılana neden yüklenmiştir? Cennetten kovulduk mu yoksa oradan çıkarak yine cennete mi düşürüldük?

Gariptir, iki kritik anda da devreye tam vaktinde girer yılan. Bu iki büyük anda da yılana iki büyük görev yüklenir. Bu görevlerden birincisini Âdem ve Havva'ya bilgi meyvesini yedirmekle yerine getirmiştir yılan. İkinci görevini ise ölümsüzlüğün peşinde koşan Gılgamış'ın bulduğu yaprağı elinden kaçırarak yerine getirir. Birinde ölümlü olmanın bilgisini vermeye diğerinde ise ölümsüzlük bilgisini bizden almaya girişir yılan ve ikisinde de başarılı olur. Cennette ölümsüzlük içinde yaşayan Âdem ve Havva'nın dünyaya inmelerini sağlayarak onlara ölümün bilgisini verirken, dünyada ölümün elinden kaçmaya çalışan Gılgamış'ın elinden alır ölümsüzlüğün bilgisini.

Yılan iki görevde de başarılı olur. Peki ya biz? Biz başarısız mı olduk? Madem yedik bilgi meyvesinden,

dünyaya gönderilmekle öğrendiğimiz bilgi nedir? Madem elimizden kaçırıldı ölümsüzlük otu, bu ölümlü bedenler bize neyi anlatmak içindir?

Bilgi meyvesini yiyince utanmanın, sevabın ve günahın, cisimlerin, isim ve rakamların bilgisine sahip olduk. Nefretin, kinin, öfke ve kıskançlığın ve tüm bunların yanında özlemin, şefkatin, namusun, sevmenin ve en önemlisi de aşkın bilgisine vâkıf olduk. İyinin ve kötünün, siyahın ve beyazın, aşağının ve yukarının bilgisine sahip kılındık. Cennet ve cehennemin ne olduğunu kavradık. Nereden nereye getirildiğimiz ve tüm bunları neden yaşadığımızın bilgisine sahip olduk.

Peki tüm bunları neden yaşıyoruz? Ölümsüzlük otunu bulamadık mı gerçekten? Bize her türlü iyiliği yapan ey kutsal yılan ölümsüzlüğün yolundan ayırdın mı bizi gerçekten? Ayrı mı koydun bizi sonsuzluğun yolundan? Sen ki bilginsin ve ölümsüzsün, sakladın mı bizden hakkımızı? Pay etmedin mi bizlere hakkımız olanı?

Etmez olur mu hiç?

Allah'ın adaletinden kim dışarı çıkabilmiş ki yılan çıksın? Kim ondan habersiz bir iş çevirebilmiş ki yılan da çevirsin? Varsa yılanın yaptığı bir oyun, vardır bu oyunda da bir hayır. Verildiyse ona bir izin bu izin de bütünün hayrınadır. Tüm bunların sebebi bizi yine kendisine yaklaştırmak için bir yol kısaltmasıdır. Bir özlem ve sevgi göstergesidir.

"Dolap niçin inilersin
Derdim vardır inilerim
Ben Mevla'ya âşık oldum
Anın için inilerim

Benim adım dertli dolap
Suyum akar alev alev
Böyle emreyledi Çalap
Derdim vardır inilerim

Beni bir dağda buldular
Kolum kanadım kırdılar
Dolaba layık gördüler
Derdim vardır inilerim

Ben bir dağın ağacıyım
Ne tatlıyım ne acıyım
Ben Mevla'ya duacıyım
Derdim vardır inilerim

Şu dülgerler beni yondu
Her azam yerine kondu
Bu iniltim Hak'tan geldi
Derdim vardır inilerim

Suyum alçaktan çekerim
Dönüp yükseğe dökerim
Görün ben neler çekerim
Derdim vardır inilerim

Yunus bunda gelen gülmez
Kişi muradına ermez
Bu fanide kimse kalmaz
Derdim vardır inilerim."

"Bir avuç toprak,
biraz da
suyum ben.
Neyimle
övüneyim?
İşte buyum
ben..."

Nefes mi istersin yoksa buğday mı?

"Daniel ise geri çevirmişti verilenleri.
Bilgi edinmeyi yeğlemişti. İki yüz yıl altın gibi
güzeldi. Açlık meşe palamutlarını lezzetli kılmıştı.
Susuzluk ırmakları Kevser'e çevirmişti.
Balla, çekirgeyle sınırlıydı Yahya'nın çölde yedikleri.
İşte bu nedenle ululuğa, onura erişti."

– Dante, *Araf* XXII, 145

Yemekle bilgi arasında kadim söylencelerde geçen güçlü bir bağ vardır. Havva ile Âdem elma yerler ve bu yeme eyleminin sonucunda da bilgiye ulaşırlar. Gılgamış ölümsüzlük otunu yiyemediği için ulaşır ölümlü

olmanın bilgisine. Yahya çok az bir yiyecekle geçirir günlerini. Bu azlık onu ulu birisi haline getirir. Daniel ise ona verilen yemeği, daha doğrusu dünya malını geri çevirmiş ve elinde olanlar daha lezzetli kılınmıştır.

Yunus'un hikâyesi de bu anlatılara paralel olarak ilerler. Kendi halinde biri olarak yaşadığı hayatı buğdayın peşine düştüğü o gün baştan aşağı değişir.

Moğolların istilasına uğrayan Anadolu'da her yer talan edilmiş ve halkın elinde avucunda bir şey kalmamıştır. Yunus'un hayatı işte böyle bir zamana denk gelir. Yokluğun olduğu, savaşın ve ölümün kol gezdiği bir zamanda yaşar o.

Yaşanan savaşlardan dolayı köylülerin elinde avucunda bir şey kalmamıştır. Açlık her yerdedir. Köylüler Yunus'tan buğday getirmesini isterler. Uzaklardaki köyün birinde dergâhı olan ve ismine Hacı Bektaş Veli denilen ulu birinin yaşadığını ve kapısına gelen kimseyi boş çevirmediğini anlatırlar Yunus'a. Bir çuval buğday getirmek, köylünün ihtiyacını bir nebze de olsa gidermek için yollara düşer Yunus. Küçük de olsa buğdayın karşılığında vereceği bir şey olsun ister yanında. Buğday talep edeceği yere eli boş gitmek istemez. Yol üstünde denk geldiği ağaçlardan heybesince alıç toplar. Dergâhın kapısına varır ve isteğini dile getirir. Karşısında postuna oturmuş vaziyette kendisini dinleyen Hacı Bektaş vardır.

"Efendim..." der alçakgönüllü ve utangaç bir edayla. "Duydum ki kapınıza gelenleri boş çevirmez,

yardım edermişsiniz. Açların karnını doyurur, merhamet edermişsiniz. Ben de sizden buğday isterim. Bunun için vardım kapınıza."

Hacı Bektaş başını yavaşça yukarı kaldırır ve Yunus'tan yanına yaklaşmasını ister. Yunus, Pir'in dizinin dibine oturur. Heybesini boynundan çıkarıp topladığı alıçları uzatır. "Sizin için topladım. Buyurun, afiyetle yiyin" der. Pir, yüzünde bir tebessümle "Verdiğin hediyeyi dergâhımıza kabul ettik" diyerek karşılar Yunus'u. Sonra da "Buğday yerine sana nefes verelim. İster misin?" diye sorar.

Yunus duyduğu bu soru karşısında şaşkınlığını gizleyemez. Aklında onu bekleyen köylüler ve buğdaydan başka bir şey yoktur.

"Herkes köyde aç beni bekler, neyleyim nefesi efendim buğday isterim ben" diye karşılık verir Yunus.

"Getirdiğin her alıç tanesi karşılığında sana on nefes vereyim o zaman ister misin?" diye tekrar sorar Pir.

Yunus buğdayı seçer yine. Ancak Hacı Bektaş üçüncü defa ve son kez yineler sorusunu:

"Buğday istersen buğday veririm. Ancak eğer istersen her alıç çekirdeği karşılığında sana yüz nefes veririm."

Yunus nefesin yenecek bir şey olmadığını ve buğday istediğini dile getirir. Hacı Bektaş, Yunus'un bu isteğini kabul eder ve bir çuval buğdayla tekrar köyünün yolunu tutar Yunus. Bir süre sonra büyük bir hataya düştüğünü

fark eder ve geri döner. Buğdayı geri vermek istediğini ve bunun karşılığında teklif edilen nefesi almak istediğini söyler. Ancak bir defa seçim yapılmış, elma yenmiş, ölümsüzlük otu kaybedilmiştir. Bu kapının kısmeti artık kapanmıştır. Kısmetin yeri değişmiş, yolun yönü ise başka bir tarafa tayin olmuştur.

Alıç, elma, ot, buğday. Karşılığında ne büyük acılar. Ne uzun ve meşakkatli yollar... Ancak buğdayın yolculuğu kolay mı ki? Onun toprağa düşmesi, kök salması, filizlenip göğe uzanması, toprağından kesilip koparılması, iyice ezilmesi, suya karışması, odun ateşinde yanması kolay mı? Bir buğday nelere kadir derken, bir buğdayın nelerden geçtiğini, hangi yolculuklara katlandığını, lezzetli, pişmiş bir ekmek olabilmek için neler yaşaması gerektiğini idrak edebiliyor muyuz?

Bir elmadır insan, yeni bitmiş bir ot, başak verecek bir buğday, dalından koparılmayı bekleyen bir alıç. İnsanın kemale ermesidir pişmiş bir ekmek, olgun bir elma, lezzetli bir alıç. Toprağa atılmış ve sulanmayı bekleyen bir buğdaydır insan. Hikâye boşuna buğday üzerinden açılmamıştır. Yüce sanatçının kullandığı hangi malzeme boşunadır ki zaten? Süreçte ne yaşanıyorsa, anlamlıdır. Mana denizinden bir damladır. Yunus, Pir'den buğday isterken kendisinin de bir buğday olduğunu bilmiyordu ki. Açlığını doyurmak için yollara düştüğünde çektiği asıl açlığın farkında mıydı? Hem köylüler Yunus'a "Hacı Bektaş'ın kapısına git. O kimseyi geri çevirmez, açları doyurur" dememişler miydi? İşte

vardığı kapıdan aldığı teklif buğdayın aslıdır. Pir, kapısına gelenin aslında neyin açlığını çektiğini görmüştür. Ona asıl yemeği, asıl doymayı, asıl lezzeti teklif etmiştir. Ancak görmeyene, duymayana ve bilmeyene altın verilse bilir mi eline tutuşturulan bu şeyin değerini? Yunus da çiğdi, açılmamıştı henüz gözleri. Duymuyordu henüz kulakları ve bilmiyordu asıl yemeği.

"Seni Hak'tan yığanı her ne ise ver gider
Ne beslersin bu teni mezarda kurt kuş yer gider
Ölene bak gözünü aç dökülür sakal u saç
Han çıyan gelir aç yiyip içip tok gider

Bize bizden ulular pek iyi huylular
Şu iyi amelliler haber şöyle der gider
Kes haramdan elin çek gıybetten dilini
Azrail el vermeden bu dükkânı der gider

Ecel erer kurur baş tez tükenir uzun yaş
Dümdüz olur dağ u taş gök derilir yer gider
Çünkü can düştü hazrete gerek it ahrete
Tanla duran ibadete Tanrı evine er gider

Miskin Yunus ölecek mezarı nurla dolacak
İman yoldaş olacak ahrete aslan gider."

Hacı Bektaş, buğday karşılığında himmetinden yani nefesinden vermeyi teklif etmişti, ancak neden buğday? Neden yiyecek karşılığında bir hikmet? Buğday nedir ki? Buğday dediğimiz şey ekmek değil midir? O hem yenecek bir ekmektir hem de ekilecek bir ekin. Ektiklerimizin karşılığını aldığımız bir tarla olan bu dünyada buğday aynı zamanda güzel bir metafor değil midir? Neyin peşine düştüysek ona dönüştüğümüz, neyi talep ediyorsak o olduğumuz bir dünyada yolların buğdaya çıkması bir tesadüf müdür?

Yiyecekten vazgeçmemiz karşılığında alacağımız bir bilgi var ortada. Aza varırsak çoğu bulacağımız. Azdan çokluğa geçeceğimiz. Aza kanaat ederek, buğdaydan vazgeçerek, elmayı, otu ve alıcı az tüketerek gelecek olan bir bilgi. Bir ilim, bir irfan, hikmet ve armağan. Bir sırra vâkıf oluş. Bir nefes bulacağız. Buğdaydan vazgeçtiğimizde içimize çekeceğimiz bir nefes. İçimize her çekişimizde ve dışarı her verişimizde adını andığımız bir nefes. Kendi ruhundan üflenen. Ruhlarımıza kendi nefesini üfleyen. Nefesine dönüşmemizi istiyor bizden. Bir nefes kadar geçici. Bir nefes kadar her yere tezahür edebilen. Yaşlı bir kadının duasının sonunda üflediği o şifalı nefese dönüşmemiz arzulanıyor bizden. Elma nasip oldu biz de yedik. Otu bulsaydık onu da yerdik. Her defasında ısrarla sorulmasına rağmen hep buğdayı tercih ettik. Karşılığında ne bulduk? Bolluğa, huzur ve mutluluğa erdik mi?

Dalından kopardığımız elma yetti mi bize? Elmayla kazandığımız bilgi, ilme vâkıf olmamızı sağladı mı? Elimizden düşürdüğümüz ot, gerçekten ölümlü olduğumuzu, bir gün, hesapsızca, hiç planda yokken öleceğimizi öğretti mi bize?

Kovulduğumuz, özlemini çektiğimiz cennetin bir benzerini yapabildik mi öğrendiklerimizle? Düştüğümüz yerden kalkamıyorsak, kopardığımız elma ve alıçlar doyurmuyorsa karnımızı bunca emek, savaş ve acele ne için? Bilgi sahibi olmak yettiyse bize, bunca yetinmezliğimizin nedeni nedir? Yediklerimizi neden hazmedemiyoruz? Yoksa bizler yanlış şeylerle mi doyurmaya çalışıyoruz kendimizi? Yoksa biz de yolun başındaki Yunus gibi neyin açlığını çektiğimizi bilemiyor muyuz? Her gün karşımıza dikilen ve bize "Nefes mi istersin yoksa buğday mı?" diye soran hayata karşı, yoksa hep buğday diye mi cevap veriyoruz? Nefesimiz kesilircesine koşturduğumuz bu hem kısa hem de uzun mu uzun yolun sonunda alamadığımız o derin nefes için mi ölüyoruz? Aldığımız buğdaylarla doydukça karnımız, nefes darlığını daha çok hissetmiyor muyuz?

"Dervişlik der ki bana sen derviş olamazsın
Gel ne diyeyim sana sen derviş olamazsın
Derviş bağrı taş gerek gözü dolu yaş gerek
Koyundan yavaş gerek sen derviş olamazsın

Dövene elsiz gerek sövene dilsiz gerek
Derviş gönülsüz gerek sen derviş olamazsın
Dilin ile şakırsın çok mâniler okursun
Vara yoğa kızarsın sen derviş olamazsın

Kızmak varmışsa eğer Muhammed de kızardı
Bu kızmak sende var sen derviş olamazsın
Doğruya varmayınca mürşide ermeyince
Hak nasip etmeyince sen derviş olamazsın

Derviş Yunus gel şimdi ummanlara dal şimdi
Ummana dalmayınca sen derviş olamazsın."

"Ya elim
al kaldır beni
Ya vaslına
erdir beni
Çok ağlattın
güldür beni
Gel gör beni
aşk n'eyledi..."

Aşk ateşini beraberinde getirir

"Vergilius dedi ki:
Oğul burada belki canın yanar
ama ölmezsin."

– Dante, *Araf* XXVII, 19

En yakınını kaybeden insanlar var etrafımızda. Çocuklarını her şeyden sakınan, saçının teline zarar geldiğinde dünyayı yakacak olan insanlar var. Ve bu insanlar zamanı geldi kaybetti çocuklarını. Eşini, ağabeyini, kardeşini, anne veya babasını yitiren insanlarla çevrildi etrafımız. Kim bilir belki biz de bu insanlardan biriyiz. Acının tam içine atıldık. Acının içine atıldı etrafımızdakiler. Öyle bir ateşe düştük ki daha öncekilerin yanında

hissedilmediği. Daha öncekilerin yanma sayılamayacağı bir ateş. Dokunanları cayır cayır yakan bir kor. Dışarıdan değil ta içimizden, kalbimizin en derinlerinden gelen.

Burada, dünyada işler kolay değil. Hayat burada pahalı.

Dışarıdan bakıldığında en rahat hayatı onlar yaşıyor dediklerimizin bile bir gün içine düşeceği bir ateş. Ondan kaçış yok. Nereye gidersek gidelim peşimizi bırakmayacak bir ateşin takibindeyiz. Altımızda gittikçe harlanan bir ateş. Her devirde sıcaklığı biraz daha artan. Ve bu ateşe bir şekilde maruz kalacak olan bizler. Her şeye rağmen nefes almaya, düşse bile yürümeye devam edecek olan, devam etmek zorunda olan bizler.

Bu dünyaya yenilmeye gelmişiz. Evet, insan bu dünyaya yenilmeye gelmiştir. Kazandım dediği bütün yarış ve maratonları, zafer ve savaşları aslında kaybetmiştir. Hatta daha yarış başlamadan ilan edilmiş bir kaybediştir bu. "Ey insan, her defasında kaybettin. Ve kaybetmeyi hâlâ mı öğrenemedin!" diyen bir hayata karşı, her geçen gün kendimizi biraz daha ufalayarak, hayatın karşısında hissetmeden ufalanarak devam ediyoruz kaybedeceğimiz yarışmalara. Öldüğünde yanında hiçbir şey götüremeyecek olan insanların kendini zengin görmesi, aldım, kazandım, bunların hepsi benim demesi bir kaybetmişlik değil de nedir?

Dünyanın bütün hekimleri bir araya gelse bile ölümün elinden kurtarabilir mi eceli gelmiş bir adamı?

Azrail'le karşı karşıya gelsek ve bir satranç oyunu oynasak onunla, her defasında ona yenilmez miyiz? Her defasında galip gelen, biz ne kadar yendik diye naralar atsak da son sözü söyleyecek olan o değil midir? Emir büyük yerden gelmemiş midir? O halde uzun yıllar yaşamış bir insan aslında neyi kazanmıştır? Sevinmek için neyi vardır ki elinde? Suyu tutabilir mi insan? Havayı dövebilir mi? Işığa söz geçirebilir mi? Güneş gibi her gün doğacak olan bir gerçek değil midir tüm bunlar? İnsan güneşi balçıkla sıvayabilir mi? Güneş balçıkla kapatılabilir mi ki?

İnsan bir kaybedendir.

Ve yine insan kayıplarını kazanca, yenilgilerini birer zafere dönüştürebilendir. Belki de bu yüzden mahkûm edildik yenilmeye. Kazanma sanatını öğrenmek zorunda kalalım diye. Eserini en üst düzeye çıkarmak isteyen bir sanatçının şimdiye kadar yapmış olduğu en iyi sanat biz olalım diyedir belki de bunca acı. Kaybetmeyi nihayet öğrenen, sindiren, kabul eden ve sonunda bütün kayıplarını zaferlere dönüştürebilen bir sanat eseri olabilmek için. Her birimiz. Arkada tek bir kişi bile kalmayana dek.

Acı çekeceğiz.

Yeri gelecek dayanılmaz boyutlara ulaşacak bu acılar. Gözümüzde yaşlarla, çarmıha gerileceğiz. Ancak ümitsizliğe kapılmak, bu düzene isyan etmek için değil. Tam tersine sevelim diye. İçimizdeki o sonsuz aşk

açığa çıksın diye yaşarız tüm bunları. Bu ateş insanın canını yakar ancak öldürmez. Öldürmek için değildir altımıza konmuş bu ateş. Acının kardeşidir sevgi. Aşk, ateşini beraberinde getirendir. Gül dikeniyle beraberinde gelendir. Aşka maruz kalalım diye yanarız ateşlerde. Yanıp da küllerimizle gökyüzüne karışabilelim, varlığımızı, var olduğunu düşündüğümüz bu bedenlerden vazgeçmeyi bilerek, görünmez olana karışabilelim diyedir bunca acı. Bir küldür bizden geriye kalacak olan. Bir rüzgârdır esip bizi hiçliğe savuracak.

"Biz dünyadan gider olduk kalanlara selam olsun
Bizim için hayırdua kılanlara selam olsun
Ecel büke belimizi söyletmeye dilimizi
Hasta iken halimizi soranlara selam olsun

Tenim ortaya açıla yakasız gömlek biçile
Bizi bir arı vech ile yuyanlara selam olsun
Azrail alır canımız kurur damarda kanımız
Yayıcağız kefenimiz saranlara selam olsun

Gider olduk dostumuza eremedik kasdımıza
Namaz için üstümüze duranlara selam olsun
Sözdür söylenir araya kimse döymez bu yaraya
Götürüp bizi mezara koyanlara selam olsun

Bunda hep gelenler gider asla gelmez yola gider
Bizim halimizden haber soranlara selam olsun
Âşık oldur Hakk'ı seve Hak derdine kıla deva
Bizim için hayırdua kılanlara selam olsun

Miskin Yunus söyler sözü kan yaşıla doldu gözü
Bilmeyen ne bilsin bizi bilenlere selam olsun."

Öldürmeyen acının güçlendirecek olması da bundandır. Aslında güçlendiğimiz de yoktur ya, güçlenmek ne haddimize? Tam tersine düşer kalkanlarımız. Güçsüzlüğün dibine vururuz. Kendimizi savunacak ne derdimiz kalır ne dermanımız.

Dalganın karşısında durmaktan vazgeçtiğimiz için dövülmeyiz artık.

Kavga etmeyi öğrendiğimiz için değil, artık bu kavgayı hiçbir zaman kazanamayacağımızı öğrendiğimiz için dayak yemeyiz.

Daha güçlü olduğumuz için değil, güçsüzlüğümüzü kabul ettiğimiz için kalkar omuzlarımızdan bu yük.

Okyanusta büyük bir dalga olduğumuz için değil, o okyanusta bir damla olduğumuzu idrak ettiğimiz için kayalara çarpmayız daha fazla.

Ateşte yanmadığımız için değil, ateşin ta kendisi olduğumuzu fark ettiğimiz için yanmayız artık.

Hava olur herkesin içine girer, deniz olur içimize alırız herkesi. Yağmur olup ateşler söndürür, ateş olur buharlaştırırız suyu. İnsan bir mahkûm olduğu için değil, bir hâkim olduğunu fark etmediği için kafestedir. İnsan, özgürlük için hep başkasından yardım isteyen ancak kararı verecek olanın yine kendisi olduğunu bilmeyendir.

"Bir şaha kul olmak gerek
Görevden alınmaz ola
Bir eşik yaslanmak gerek
Kimse elden almaz ola

Bir kuş olup uçmak gerek
Bir kenara geçmek gerek
Bir şerbetten içmek gerek
İçenler ayrılmaz ola

Çevik bahri olmak gerek
Bir denize dalmak gerek
Bir inci çıkarmak gerek
Asla sarraf bilmez ola

Bir bahçeye girmek gerek
Hoş hava kılmak gerek
Bir taze gül kokmak gerek
Ol gül hiç solmaz ola

Kişi âşık olmak gerek
Maşuk'unu bilmek gerek
Aşk oduna yanmak gerek
Ayruk oda yanmaz ola

Kişi Hakk'ı bilmek gerek
Hak haberin almak gerek
Bunda iken ölmek gerek
Varıp anda ölmez ola

Yunus imdi var dek otur
Yüzünü hazrete götür
Özün gibi bir er getir
Hiç cihana gelmez ola."

"Küçük
insanlar dengini,
büyük insanlar
kendini arar..."

Bir dem cehalette kalır hiç nesneyi bilmez olur
Bir dem dalar hikmetlere Calinus-u Lokman olur

"Yaratılış'ın ilk dizelerinde
şu ikisi konusunda yazılanları anımsa.
İnsan hem çalışmak hem gelişmek zorunda.
Oysa bambaşka yol izler tefeci.
Doğadan da sanatından da tiksinir.
Umutlarını başka yere yöneltir."

– Dante, *Cehennem* XI, 106, 109

Yunus, Tapduk Emre'nin dergâhında kırk yıl boyunca odunculuk yaptı. Kırk yıl boyunca aynı yoldan

gitti ve geldi. Aynı işi her gün, yaz kış demeden yaparak kendisine verilen odunculuk görevini yerine getirdi. Neden dergâhta oturup bütün gün dini eğitim almadı ya da tüm gün bilgisi artsın diye oturup kitaplar okumadı da gününün önemli bir kısmını çalışmaya, odun toplamaya ayırdı? Ya da Tapduk Emre neden onu böyle bir işe koştu? Odun toplamanın ne gibi bir faydası vardı da zamanının büyük bir bölümünü bu işlere ayırdı gönüllerin şairi?

Dervişlikte bir kavram vardır.

Hikmet için hizmete talip olmak gerekir. Eğer gönlünü aşk yoluna açmışsa bir derviş ve yola talip olup yürümeye karar vermişse yolu yürürken bir taraftan da işe koşulması gerekir. Neden işe koşulmak? Çünkü çalışmak insanı pişirir. Çalışmak insanın olgunlaşmasını sağlar. Dervişlikteki amaç da insanı hamlıktan, çiğlikten olgunluğa erdirmek değil midir? İşte çalışmak bu sürece faydası olan çok önemli bir etkendir. Ve bu nedenle değerlidir.

Modern zamanda yaşayan insanlar olarak kendimize bir bakalım. Birçoğumuz kısa yoldan zengin olmanın, en az emekle en çok getiri sağlamanın peşindeyiz. Özellikle öğrenciler, daha iş hayatına atılmadan kısa yoldan nasıl kolay para kazanabileceklerini düşünür haldeler. İnsanlık kısa zamanda, çok para kazanıp rahat etmenin peşine düştü. Diyelim ki her şey planlandığı gibi gitti ve kolay yoldan zengin olduk. Ya sonra? Sonrasındaki plan nedir? Kazandığı parayla gününü gün

etmek mi? Dünyadayken, hâlâ yaşıyorken kendi cennetini yaratmak mı?

Peki, böyle bir hayat ne katar bize? Her gün göbeğini kaşıyıp nereyi gezeceğini, ne yiyip ne içeceğini, akşam yemeğinde ne giyeceğini düşünen bir insan her şeyden önce kendisine ne katabilir? Cennet dediğimiz yere böylesine kısa bir sürede varmak usulden olsaydı, cennet bahçesinden kovulup dünyaya inmemize gerek kalır mıydı? Orada da ne istersek yiyip içecek olan bizlerin dünyaya gönderilme sebebi boşa çıkmaz mıydı?

Madem son nokta dünyanın en zengini olmak, oraya çıkan insanların derdi nedir ki hâlâ çalışmaya, üretmeye, alınteri dökmeye devam ediyorlar? Nihai amaç zenginlikse eğer, zenginlerin cenneti nerede? Yat, kat ve süper lüks villalardaki huzur neden eksik? Neden hep daha fazlasını arayan insanlar en çok da böylesi bir rahatlık içinde yaşayanlardan çıkar? Zenginliği kötülemek, varlıklı olmayı da küçümseyerek fakirliğe övgüde bulunmak için değil bu sorular. Fakir olanı daha da ezerek, "Sen dünyaya zaten bunun için geldin" demeye hak görmek için de değil bu anlatılanlar. Ancak bizler kavramların içini boşalttıkça, boş olanın peşinden gittikçe kendimizi dolduracak olan şeyi nasıl bulacağız? Huzuru, mutluluğu, özdeki anlamı bu boşlukta aradıkça, içi dolu olana, manası olana, kalbimize esenlik verecek olana nasıl ulaşacağız?

Bir dünya malı kötülemesi, zenginlere taş atma alanı da değil burası. Tam tersine zenginliği, bolluğu Allah'tan

gelen büyük bir nimet olarak görmenin yeridir bu meydan. Ancak zenginlik sadece karınları doyurduğu için, rahat şartlarda yaşattığı için değil, sorumluluğu yüksek olan bir konum olduğu için de büyük nimettir. Sahip olduklarımızı paylaşmak için bir davettir aynı zamanda zenginlik. Bolluk rızkını yine aza bağlamıştır. Verdikçe artacak olan bir sistemin içine kurulmuştur zenginlik. Eğer öğrenilirse büyük bir nasip, ilim ve irfandır. Rızıktır, altından kıymetli, altın madeninden ise büyüktür değeri.

Dünya öyle bir düzende yaratılmıştır ki, emek verdikçe, alınteri döktükçe hikmetimizin, ilmimizin ve rızkımızın artacağı bir zeminde var olmuştur. Korkmadan, güvensizliğe düşmeden, tereddüt etmeden çalışanın kazandığı bir meydandır burası. Dante de *İlahi Komedya*'sında tefeciliği en büyük günahların arasına koymuştur. En çok da çalışmadan, kolay yoldan para kazananları cezalandırmıştır kendi yaratısında. Ancak neden böyle düşünmüştür? Onca günah varken, tefeciliğin, faiz yemenin bunca kötülüğü nereden kaynaklanmaktadır?

Bunun sebebi, yaratılış amacımızdadır. İnsan dünyaya, çalışmaya, emek vermeye, bu emekleri sayesinde pişmeye ve olgunluğa erişmeye gelmiştir. Yaratılmış olanı yani beşeri, insana götürecek olan şeydir çalışmak. İnsanı, insan-ı kâmil yapıp kemale erdirecek olandır vereceği emek.

"O; geceyi size bir örtü,
uykuyu istirahat zamanı ve
gündüzü de hareket
ve çalışma vakti yapandır."

– Furkan Suresi, 47

Çalışmak sadece kendine üretmek, kendine kazanmak da değildir. Tek başına yapılan işler bile milyonlarca insana fayda sağlayabilir. Mesela bir yazar gece gündüz tek başına saatlerini harcayıp, emek verdiği kitabıyla hiç tanımadığını insanlara umut verip, okuyanın şifa bulmasına aracı olabilir. Ya da bir bilim insanı, aylarca tek başına sürdürdüğü araştırmaları sonucunda ölümcül bir hastalığa çare bulup yine insanlığın hizmetine sunabilir çalışmalarını. Dolayısıyla ister bir takım işi olsun isterse de tek başına yapılsın, emek verilen, mesai harcanan her iş, insanı hikmetlendirir. Kazancımız sadece emeğimiz karşılığında alacağımız maddi kazançla da sınırlı kalmaz. Daha fazlasını, ilham edilecek olan ilimle, idrakle alırız. Anlamaya, hayata dair bir içgörü kazanmaya, hayat kitabını okumayı öğrenmeye de başlarız ki asıl olan da budur zaten. Yeri gelir birisine bir bardak su ya da bir dilim ekmek vermek açar bize ilim

kapısını. Yeri gelir milyonların yararına yapılan bir çalışmadır bizi nasiplendirecek olan.

"Yüce Allah kıyamet günü der ki:

Ey âdemoğlu, hastalandım neden beni dolaşmadın?

(Kul) Ya Rabbi der, ben seni nasıl dolaşabilirim ki sen âlemlerin Rabb'isin.

(Allah) Bilmedin mi ki der, filan kulum hastalandı; niye onu dolaşmadın? Onu dolaşsaydın beni, onun yanında bulurdun.

Ey âdemoğlu der; senden yemek istedim; neden doyurmadın beni?

(Kul) Ya Rabbi der, ben seni nasıl doyurabilirim ki sen âlemlerin Rabb'isin.

(Allah) Filan kulum senden yemek istedi; neden onu doyurmadın; bilmedin mi ki onu doyursaydın bunun ecrini katımda bulurdun der.

Ey Âdemoğlu der, senden su istedim; neden bana su vermedin?

(Kul) Ya Rabbi der, ben sana nasıl su verebilirim ki, sen âlemlerin Rabb'isin.

(Allah) der ki: Filan kulum senden su istedi, neden ona su vermedin? Ona su verseydin bunun ecrini katımda bulurdun."

– *Cami'us Sagıyr*, Mısır, Matbaa-i Hayriyye; 1321, C. I. s. 65

"Hak bir gönül verdi bana, ha demeden hayran olur
Bir dem gelir sevinç olur, bir dem gelir ağlayan

Bir dem sanırsın kış gibi, şu zemheri olmuş gibi
Bir dem sevinç doğar, hoş bağ ile bostan olur

Bir dem gelir söyleyemez, bir sözü şerh eyleyemez
Bir dem dilinden inci döker, dertlilere derman olur

Bir dem çıkar arş üzere, bir dem toprak altına
Bir dem sanırsın katredir, bir dem taşar umman olur

Bir dem cehalette kalır, nesne bilmez cahil olur
Bir dem dalar hikmetlere, Calinus-u Lokman olur

Bir dem dev olur ya peri, viraneler olur yeri
Bir dem uçar Belkıs ile, sultan-ı ins u can olur

Bir dem varır mescitlere, yüz sürer anda yerlere
Bir dem varır manastıra, İncil okur ruhban olur

Bir dem gelir İsa gibi, ölmüşleri diri kılar
Bir dem girer kibr evine, Firavun'a vezir olur

Bir dem döner Cebrail'e, rahmet saçar her yere
Bir dem gelir şaşkın olur, miskin Yunus hayran olur."

"Halim
getirsem dile
Kim bana söğe,
kim güle
Bari yanayım
dert ile
Ben dillere
gelmeyeyim..."

Babil'e kule, Yunus'a yol gerek

Efsane odur ki tüm insanlığın aynı dili konuştuğu, daha dillerin henüz ayrışmadığı, herkesin birbirini rahatlıkla anlayabildiği eski zamanlarda insanlar bir kule yapmaya karar verirler. Kulenin yapılış amacı yerlerin ve göklerin yaratıcısını daha dünyadayken, hâlâ yaşıyorken O'nu "dünya gözüyle" görebilmektir. Ölmeden önce O'nu görmek, O'na ulaşmak, inşa edecekleri bu kule sayesinde Tanrı'nın evine komşu olmaktır amaçları.

Kule yapımına başlanır ancak kulenin yarısına geldiklerinde Tanrı'nın gazabına uğrar kuleyi yapmaya çalışanlar. Dünyanın farklı yerlerine dağıtılır insanlar, bildikleri dil ise unutturulur. O gün bugündür farklı coğrafyalarda farklı dilleri konuşuruz. Yabancı bir yere gidince konuşulanlar kulağımıza tamamen anlaşılmaz gelir. Söylenen tek bir kelimeyi bile anlayamayız. O'na dünyadayken ulaşmaya çalışmanın cezasıdır bu yaşadıklarımız.

Gökyüzüne bir kule dikmek metaforik olarak göklerin sahibine sanki bir başkaldırış, sanki haddini fazlaca aşmak gibi gelir. Gibi diyorum çünkü bu hikâyeyi ben, bu kadar basite indirgemeyi doğru bulmuyorum. O'nu bilmeye çalışmak değildir cezanın sebebi. Varoluşumuzun amacı O'nu tanıyabilmekse eğer, O'nu tanımak, görmek için verilen bunca emek cezalandırılır mıydı? Bu hiç akla uygun gelmiyor. (Sahip olduğumuz aklın, sonsuz bilincin bizdeki yansıması olduğunu düşünürsek, O'na ulaşabilmek için ondan bize yansıyan aklı kullanmanın da hiçbir sakıncası yoktur.) Babil Kulesi bir efsane ya da gerçek bir hikâye olabilir ancak bunun da hiçbir önemi yoktur aslında. Kulenin haritada yerini aramak ya da kalıntıları var mı diye dünyayı karış karış dolaşmaya kalkmak da konunun özünü kaçırmaktır sadece.

Aynı şey Nuh'un gemisi için de geçerlidir. Cudi Dağı'na çıkıp geminin kalıntılarını aramaya çalışmak bizi yine konunun özünden uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramaz.

Öz nedir peki? Öz, hikâye ya da efsanenin gerçek olup olmadığı değildir. O hikâyenin ya da efsanenin vermeye çalıştığı mesajı alabilmektir. Üç tane kuşun kafasını koparıp farklı dağların tepesine yerleştirmek, sonra da mucizenin doğası gereği kuş gövdelerinin yine kendilerine ait kafalarla buluşması değildir hikâyenin önemi. Ya da gerçekten yaşanmış olup olmadığı. Önemli olan şey verdiği ya da alabilirsek vereceği

o mesajdadır. Mesajı aldığımızı anlamanın bir yolu da hikâyenin gerçek olup olmadığını sorgulamaya gerek görmememizdir.

Tıpkı *Gelenler* (Arrival) filmini izledikten sonra acaba biraz önce izlediklerim gerçek miydi diye düşünmediğimiz gibi. Fantastik ya da bilimkurgu filmleri izlerken o an izlemekte olduğumuz şeylerin gerçekte yaşanmadığını biliriz. Ancak bu gerçekdışılık, mesajı almamıza engel olmaz. Dünyaya inen on iki uzay gemisinin gerçekten var olup olmadığında değildir öz. Böyle bir hikâyenin bize vermeye çalıştığı *"iletişim"* ya da *"dil"* konusudur önemli olan. Ve evet Babil Kulesi ve filmdeki on iki uzay gemisinin görünüşte benzer özellikler sergilemesi ise görebilenler için tabii ki tesadüf değildir. İkisi de –Babil Kulesi ve uzay gemisi– yeryüzünden göğe doğru uzanan bir yapıda kurgulanmıştır. Ancak benzerlik sadece biçimsel olarak kalmıyor. İki hikâyenin de ana teması yine aynıdır: *iletişim* ve *dil.*

Peki, Babil'deki öz nedir? Tanrı'ya ulaşmak için verilen emek cezalandırılmamışsa eğer kesilen faturanın sebebi ne olabilir? İşin kilit noktası ölmeden önce yaratanı –fiziksel olarak– görmeye çalışmaktır aslında. O'nu tanımaya, bilmeye, görmeye giden yolun bu kadar somut olduğunu düşünme yanılgısına "düşmek"tir hatamız. O'nu bir insan gibi karşımızda bulmayı arzulamaktır.

"Ben bir hazineyim bilinmek istedim" diyeni bulutların üzerine kadar tırmanan bir kule yaparak görme saflığına tutulmaktır belki de. Ve yine O'nu sadece

göklerde aramaya kalkıp, yeryüzünde olan gizlerini, hazinelerini görmezden gelmektir.

Yunus'un *"İlim ilim bilmektir ilim kendin bilmektir"* sözündeki gibi kendini tanımadan O'nu bulmaya çalışmaktır belki.

Hacı Bektaş'ın *"Her ne ararsan kendinde ara; Kudüs'te, Mekke'de, hacda değil"* sözündeki gibi kendimize bakmadan uzağı görmeye çalışmamızdır belki de hatamız.

Ama bir de bu kulenin mimari özelliği ele alınmalıdır ki bence işin asıl sırrı da buradadır. Spiral şeklinde gittikçe daralan bir kuledir bu. Döndükçe yukarıya çıkılan, yaratana her turda daha fazla yaklaştığımız spiral bir yol tarif edilmiştir Babil Kulesi'nde. Hem döndüğümüz hem de dönerken yükseldiğimiz bir yol vardır önümüzde. İlerledikçe yolun gittikçe daraldığı, düşme tehlikesinin daha fazla arttığı bir patikadır burası. Yükseldikçe daha kolay düşeceği bir kulenin dar patikalarından yürür insan bu yolda. Öyle bir yol ki kendinden emin olduğumuz her an sınava tabi tutulduğumuz, ben biliyorum dediğimiz her an bildiklerimizi unuttuğumuz bir yol. Hep içinde yürüdüğümüz ancak sadece görmeyi fark ettiğimiz an var olan bir yol. Var dediğimizde var, yok dediğimizde de yok olan bir kulenin ilerledikçe daralan yoludur bu önümüze serilen. Meleğin ve şeytanın, haklının ve haksızın, zenginin ve fakirin, hastalığın ve sağlığın yine biz olduğu bir yol.

Her şeyin zıddıyla var olduğu, önce garipsediğimiz ama sonrasında mekanizmasını anladığımızı "sandığımız" bir yol...

Farkında olmadan, çok daha önce üzerinde yürüdüğümüz ve farkına varmadığımız için kendimizi dışında tuttuğumuzu sandığımız bir yol. İşte Babil'in üzerinde bulunan ve göğe doğru uzanan bu yol böyle bir yoldur.

Dante'nin *İlahi Komedya*'sında tasvir ettiği cehennem, patikalarından aşağıya doğru inildikçe daralan ve günahların gittikçe arttığı bir düzlemde kurgulanmıştır. Babil Kulesi'nin tam tersi olarak "yukarı çıkmak" yerine burada "aşağıya inmek" vardır. Ancak ikisi de birbirinin zıddı olduğu için birbirini tamamlar. Babil'de yukarı çıkılan her katta yaratana bir kat daha fazla yakınlaşırken cehennemde aynı oranda yaratandan uzaklaşmış oluruz. Bu anlamda Babil'in zirvesiyle, cehennemin dibi birbirine denktir. Çünkü simetri evrenin özüdür! Yukarısı aşağısı, aşağısı da yukarısıdır...

İbrahim'in, oğlu İsmail'i yaratana kurban etmesindeki kıldan ince kılıçtan keskin bir zıtlıktır bu bahsettiğim. İnce bir ikiliktir. Öyle incedir ki o, iki aslında birdir. Kimisi ona oğlunu öldürmeyi göze almış bir katil olarak bakarken kimisi de imanının ne kadar güçlü olduğunu gösteren bir Allah dostu olarak görür. Bunun gibi onlarca ikiliğin birbirini var ettiği bir sistemde kurgulanmıştır çünkü senaryo. Gerçekten de kıldan ince ve kılıçtan da keskindir bu yol.

Peki neden böyledir?

O'na yaklaştıkça işlerin daha da kolaylaşması gerekmez mi? Neden tam tersi olur? İnsan Tanrı'ya yaklaştıkça ve imanı arttıkça neden daha fazla zora koşulup daha zor sınavlara tabi tutulur? Bu sorunun cevabını Dante'nin şu sözleriyle açıklamak anlamlı olacaktır:

"Bildiklerini düşünsene, bir nesnenin kusurları eksildikçe aldığı tat da, duyduğu acı da artar."

Kusursuzlaştıkça yani Babil Kulesi'nde yükseldikçe, kusurlarımızdan arınıp, günahlarımızı geride bıraktığımız için O'na daha fazla yaklaşırız. Bu aldığımız tadı daha da artırır. Güllerin kokusu daha yoğun çarpar burnumuza. Ancak dedik ya, zıddıyla var ederiz her şeyi. İlerleyip yükseldiğimiz bu kulenin tam tersi yönündeki cehennemde de yürüyor oluruz aynı zamanda. Oradaki günahları tekrar tekrar işlemeyiz belki ama o günahları işlemiş kadar acı çekeriz artık. Bunun sebebi O'na yaklaştıkça O'nun eksikliğini daha fazla hissetmemizdir.

Yunus'un Allah'a duyduğu aşkla her geçen gün daha fazla yanması, yandıkça aşka daha fazla düşüp aynı zamanda aşkına karşılık bulamaması çektiği bu acının da

kaynağıdır. Âşık maşuka hasrettir. Hasreti de maşuku da var eden, gittikçe daralan yolda yürümeye cesaret eden o âşığın yine kendisidir. Yunus, uçmak için yanması gerektiğini, yanmak için de ateşte tutuşması gerektiğini bilir. Bildiği için kırk yıl boyunca ormandan dergâha odun getirir. Başkasını ısıtmak için verdiği emek, başkası için sunduğu hizmet aslında yine kendinedir. İnsanın aldıkları dünyada kalır ancak verdikleri daima kendine aittir. Hizmet döner dolaşır yine onu verenin ayağına gelir.

Babil'e çıkmak, ancak düşmeyi göze alanların yaşayabileceği bir deneyimdir. Çıkmak her adımda düşmektir. Yanmak her an daha fazla kül olacağını bilmektir. Bir süre sonra artık düşmek de güzeldir. Zaten düştüğümüz yer de yine ona ait değil midir?

"Aşkın aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dün ü günü
Bana seni gerek seni

Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
Aşkın ile avunurum
Bana seni gerek seni

Aşkın âşıklar öldürür
Aşk denizine daldırır
Tecelli ile doldurur
Bana seni gerek seni

Aşkın şarabından içem
Mecnun olup dağa düşem
Sensin dün ü gün endişem
Bana seni gerek seni

Eğer beni öldüreler
Külüm göğe savuralar
Toprağım anda çağıra
Bana seni gerek seni

Sufilere sohbet gerek
Ahilere ahret gerek
Mecnunlara Leyla gerek
Bana seni gerek seni

Cennet cennet dedikleri
Birkaç köşkle birkaç huri
İsteyene ver onları
Bana seni gerek seni

Yunus-dürür benim adım
Gün geçtikçe artar odum
İki cihanda maksudum
Bana seni gerek seni."

Bu sözler, Dante'nin ne cehenneminden korkup arafıyla arınan ne de cennetiyle sevinen Yunus Emre'nindir. Bu sözler kıldan ince kılıçtan keskin olan o yolun yolcularına aittir. Günahın da sevabın da, iyinin de kötünün de aynı potada eridiği, sen ve benin birbirinde kaybolduğu bir âleme yolculuktur.

O zaman düşmeye kötü diyebilir miyiz hâlâ? Düşmüş olana kötü gözle bakabilir miyiz? Her şeyin zıddıyla var olduğu bu kulede, düşmüş olan aynı zamanda düştüğü mertebe kadarını çıkmaya da aday değil midir? En dibi gören tek bir hareketiyle zirvenin de ortağı olamaz mı?

Bunca anlatılan hikâye, ertesi güne daha umutla uyanmamız için bize yeterli gelmez mi?

"Geldi geçti ömrüm benim şu yel esip geçmiş gibi
Hele bana şöyle gelir şu göz açıp yitmiş gibi
İşbu söze Hak tanıktır bu can gövdeye konuktur
Bir gün çıka gide kafesten kuş olup uçmuş gibi

Miskin âdemoğullarını benzetmişler ekinciye
Kimi biter kimi yiter yere tohum saçmış gibi
Bu dünyada bir nesneye yanar içim göynür özüm
Yiğit iken ölenlere gök ekini biçmiş gibi

Bir hastaya vardın ise bir içim su verdin ise
Yarın anda sana gele Hak şarabın içmiş gibi
Bir miskin gördün ise bir eskice verdin ise
Yarın anda karşı gele hülle donu biçmiş gibi

Yunus Emre bu dünyada iki kişi kalır derler
Meğer Hızır İlyas ola abıhayat içmiş gibi."

"Biz gelmedik
dava için
Bizim işimiz
sevda için
Dostun evi
gönüllerdir
Gönüller
yapmaya geldik..."

Gönül Çalap'ın tahtı, Çalap gönüle baktı

"Ey sonsuz ışık, yalnızca kendinde varsın.
Kendini yalnızca sen tanırsın, tanıdığın,
tanındığın için kendine güler, sevdalanırsın!"

– Dante, *Cennet* XXXIII, 124

Yaprakları üzerinde gezdirdiğimizde ellerimizi çiçeklerin. Üstümüzde güzel mi güzel bembeyaz bir bulut ve ellerimiz başımızın altında bakarken gökyüzüne. Ya da bir balonda, yerden metrelerce yüksekte izlerken güneşin doğuşunu. Saatlerce bekleyip ıslanırken yağmurun altında ve tuttuğumuzda en sonunda sevgilimizin o sıcacık elini. Çok isteyip de bir türlü alınamayan, hevesimizin ve umudumuzun zamanla azaldığı ancak hiç beklemediğimiz bir anda, güneşli bir günün sabahında

gördüğümüzde bahçedeki o bisikleti. Bir çocuğumuz olduğunda, evlendiğimizde, istediğimiz eve sahip olduğumuzda, terfi alıp yükseldiğimizde, uzun sürmüş bir hastalığı yenip iyileştiğimizde hatırlarız sevincin ne olduğunu. Mutluluğun aslında neye benzediğini. Bunlar, bu saydıklarım hayatımızın bazı dönemlerinde yaşadığımız bu şeyler. Aşağılarda yaşanan. Aşağılar sayesinde yukarılara varılan bu anlar. Kısacık ama huzurlu olan. Zor gelen ama zorluğuna değdiğini düşündüğümüz. Bu kısacık ancak uğruna bir ömür tükettiğimiz. Aslında ne kadar da geçici. Ne kadar da anlık ve elle tutulamayan.

Ancak bizler.

Elle tutulamayanın peşinde değil miyiz zaten? Göremediğimiz, duyamadığımız, koklayamadığımız o meyvenin peşine düşmedik mi bunca zaman? Yoksa unuttuk mu? Bir zamanlar kralımız tarafından denizin dibindeki o inciyi bulmak için gönderildiğimizi? Nerden geldiğimizi ve ne için burada olduğumuzu, bulmak için yollara düştüğümüz, denizin dibine daldığımız o inciyi hatırlamadık mı? İçine düştüğümüz kupada hafızamızı mı yitirdik?

Hatırlamadık mı?

Kralımızın vakti zamanında bize "Git..." dediğini, krallığından bizi çok uzaklara "Denizin derinliklerindeki o inciyi al da gel..." diye gönderdiğini!

Bunun üzerine biz de düşmedik mi yollara? Uzun mu uzun, engebeli yolları geride bırakıp aşmadık mı dağları? Geceleri üşümedik mi yakıcı kumlarında

yürürken çöllerin? Susuz kalmadık mı, dudaklarımız kurumadı mı, soyulmadı mı derimiz? Yorulmadık mı? Bir inci için yollara düştüğümüz bu dünyada ne aradığımızı hâlâ hatırlamadık mı?

Şimdi neredeyiz? Neredesin? Vardık mı denize? Bulduk mu incimizi? Yolları neden arşınladığımızı, dünya denilen bu gezegende ne aradığımızı, kim tarafından gönderilip, neyin peşi sıra yollara atıldığımızı...

Unutmadık mı?

Unuttuk...

Biz her ne kadar unutmadık desek de. Unuttuk unutulmuş olanı. Ve kralın haberi var bundan. Unutanı ve unutulanı hatırlayan, her şeyin sebebini ve varacağı o en nihai sonucu bilen. O ki her şeyin krallığını yapan.

Unuttuk ne için geldiğimizi.

Öyle bir unuttuk ki, hatırlatana dahi şaşırdık. "Biz..." dedik nefes nefese kalmış bir halde. "Bunun için gönderilmiş olamayız." Elimiz kalbimizde. Rahatsızlıklar geçirip hastalıklara tutulduk. "Nasıl olur?" dedik şaşkınlık içinde. "Ama..." dedik. "Benim evim barkım var. Çocuklarım var. Hatta torunlarım. Tamım şimdi. Her şeye sahibim. İşim var. Bir de evim. İyi bir geçmişim var. Ve hâlâ gezilecek yerler kaldı görmediğim."

Unuttuk neden geldiğimizi.

Yola neden düştüğümüzü unuttuk. Yorgunluğumuzun sebebini yolda denk geldiklerimize bağladık. Dedik herhalde biz bu yüzden buradayız. İçine düştük

bir kupanın. Bir kupa prensi ya da prensesi olduk. Kendi prensliğimizi kurduk burada. Asıl hükmü unuttuk. Unuttuklarımızın üzerine bir türkü söyledik farkında olmadan. Bir ağıttı aslında yaktığımız. Yolda ne çıktıysa karşımıza ona bağlandık. Bir eve, arabaya, çocuğa kısacası dünya üzerinde ne varsa. Dünyanın malına. Adı üzerinde *dünya malı*. Dünyada olan dünyada kalır. Alıp götüremediklerimizdir bunlar. Bizler dünya malı olamayız mesela. Dünyada kalamayız çünkü. Dünya bünyesinde tutmaz bizi. Sahiplenmez bizim onu sahiplendiğimiz gibi. Çünkü o bilir de bir tek biz bilmeyiz, bu gerçeği. Bizim unuttuğumuzu söylemez o. Ancak hatırlatır. Unutanın kim olduğunu dile getirmez, sadece dikkatle dinleyenlerin duyabileceği bir şekilde fısıldar.

Sessizce...

Kralın peşimizden gönderdiği ulaklardır bunlar. Neden burada olduğumuzu hatırlatmak için gönderilmiş olanlar. Görevimizin başına tekrar dönebilmemiz için gönderir ulaklarını kral. Ve karşımıza çıkar gönderilmiş olanlar. Bazen bir kazayla görünür olurlar, bazen bir hastalıkla, bazen bir düşle görünürler, bazen bir ağıtla. Ancak duymayız ulakların sesini. Öyle gürültülüdür ki çevremiz, öyle karışıktır ki içimiz, ses bize gelene kadar sessizliğe karışır. Tam karşımızda duran bir yüz. Avazı çıktığı kadar bize bağırır. Ve bizler duymayız bağıranın bağrından kopanları. İşte böyledir bizim durumumuz. Ulaklar çoğu zaman geldikleri gibi giderler. Halimizi soran krala sadece iki kelime söylemekle yetinirler:

"Duyulmadı sesimiz."

Duyamadık seslerini. Peşimizden gönderilmiş olanlara sağır kaldık. Bir dünya malına duyduğumuz aşk sardı bizi. Asıl aşktan çok uzaklara düştük. Özlemine düştük dünyanın. Asıl özlemden, özlemlerin en büyüğünden ayrı kalmak uğruna. Gözümüzde iki damla yaş. Kaybettiğimiz dünyadan parçalar için. Asıl ağlamaları kaçırdık. Sahibi olduğumuzu düşündük prensi olduğumuzu sandığımız bu yalan dünyanın. Asıl prensliği kaçırdık kralın sonsuzlukla örülmüş diyarında.

"Miskinlikte buldular kimde erlik var ise
Merdivenden ittiler yüksekten bakar ise
Gönül yüksekte gezer zaman zaman yoldan azar
Dış yüzüne o sızar içinde ne var ise

Ak sakallı pir hoca bilemez hali nice
Emek yemesin hacca bir gönül yıkar ise
Sağır işitmez sözü gece sanır gündüzü
Kördür münkirin gözü âlem münevver ise

Gönül Çalap'ın tahtı Çalap gönüle baktı
İki cihan bedbahtı kim gönül yıkar ise
Sen sana ne sanırsan başkasına da onu san
Dört kitabın manası budur eğer var ise

Bildik gelenler geçmiş konanlar geri göçmüş
Aşk şarabından içmiş kim mana duyar ise."

Susuz kaldık. Nasıl kalmayalım ki? Uzun zamandır içmedik ki sonsuzluğun suyundan. Gözlerimiz karanlığı aydınlık zannetti. Nasıl zannetmesindi ki? Görmedik asıl ışığın kaynağını bunca zaman. Kulaklarımızın uzun zamandır sağır olduğunu ve kötürüm kalıp aslında yürüyemediğimizi fark edemedik bunca zaman. Nasıl farkına varalım ki? İçimizden gelene bunca zamandır hiç kulak vermedik ki. Yola düşüp asıl incinin peşinden hiç gitmedik ki. Boğulduk daha ummanlara dalmadan.

"İşitin ey yârenler aşk bir güneşe benzer
Aşkı olmayan gönül misal-i taşa benzer
Taş gönülde ne biter dilinde zehir tüter
Nice yumuşak söylese sözü savaşa benzer

Aşkı var gönlü yanar yumuşar muma döner
Taş gönüller kararmış sarp katı kışa benzer
Ol sultan kapısında hazreti tapısında
Âşıkların yıldızı her dem çavuşa benzer

Geç Yunus endişeden gerekse bu bişeden
Ere aşk gerek önden sonra dervişe benzer."

"Derya
benim
katremdir,
zerreler
umman bana..."

Bülbül oldum Firdevs bağında öttüm

"Şimdi söyleyeceklerime
kulak ver ve ölümsüz uçurumun
dibine daldır iyice gözlerini."

– Dante, *Cennet* XII, 139

Eskiler "çarkıfelek" diye çağırır dünyayı. Feleğin sürekli çark ettiği yerdir burası. Tek başına geldiğimiz, tek başına yaşadığımız ve bir süre kaldıktan sonra içinden yine tek başına çıkacağımız bir yer. Böyle bir dünyanın içine doğduk. Bir annenin karnında geçen dokuz ayın sonunda. Dokuz dolunay ve hilal sonrası çıktık bir karından. Doğduk derin bir çığlıkla ve ayaklarımızdan

asıldık. Durduk başımız aşağıda. Annemizden ayrıldığımız o ilk an düştük tam anlamıyla. Gözlerimiz kısık. Bir ışık çarparcasına suratımıza. Koptuk annemizden ilk defa. Kesildi bağımız bir makasla. Ayrı düştük içinde yaşadığımız dünyadan, koptuk başka bir dünyaya. Koptuk da ne oldu? Yine bir başka annenin karnına düştük. Çok daha büyük bir rahme tohum olduk. Can buldu bedenlerimiz bir başka ananın karnında. Bazen bir taş, bazen bir ağaç, bazen bir arı, bazen bir insan olduk burada. Zamanı gelince yeniden biçilmek için toprağa karıştı köklerimiz. Bir döngüyü tamamlayıp başka bir döngüye karışmak için. Dalından koparılan bir meyveyle başlamıştı tüm bu yolculuk. Zamanında aldığımızı tekrar geri vermek için. Başladığı gibi her şeyin, yine bir meyveyle bitmesi için. Ekildik bir tohum olarak. Büyüyüp çiçek açmak ve en sonunda yine bir meyveye dönüşmek için.

Bir'le başladı her şey.

Bir çemberle. Merkezinde yine bizim olduğumuz bir daire. Etrafımızda çevrelendi sonsuzluk. Tohum olur da toprak olmaz mı? Bir'dik. Birken iki olduk. Hem erkek hem dişi. Her yer hem gök. Hem siyah hem beyaz. Hem Habil hem Kabil olduk. Madem bereket bahşedildi yaratılmış olana. İki durmaz oldu yerinde. Ekin rahmet bulunca çoğalmaya başladı. İkiden üç doğdu. Bir döngüydü bu. Kendini dokuzda tamamlayan bir çevrim. Birde başlayan ve en sonunda yine kendine dönecek

olan uzun bir yolculuktu bu. Nerede başlandıysa yine oraya dönülen, üzerinde döne döne gidilen.

"Madem ayrıldığımız yere tekrar döneceğiz, ne için bunca ayrılık, bunca acı ve keder?" diye soran âdemoğluna şunu demek için var bunca yolculuk: Ancak ateşte pişer ham olan. Ancak yürüyerek anlar üzerinde gittiği yolu insan. İşte budur bunca ayrılığın nedeni. Aşk değil miydi emek? Sonsuzluğun ne demek olduğunu anlamak için maruz kaldık bunca sonsuzluğa. İnsan tatmadığı yemeğin lezzetini bilir mi? İçinde bir parçasını taşımadığı şeyi anlayabilir mi? Yıldızlara bakınca onlara dokunmak istememizin sebebi yine onlardan bir parçayı içimizde taşımamız değil mi? Habil'e üzülmemizin, Kabil'in korku ve endişesini, duyduğu pişmanlığı anlayabiliyor olmamızın sebebi onlarla aynı kandan gelişimiz değil mi? Bir ağacın kesilmesi üzüyorsa bizi bunun sebebi zamanında onunla kardeş olmamızdan kaynaklanmaz mı? Yüksekten atılan bir taş dahi olsa ona bakınca düşüşü hissetmemiz, içimizdeki o kasılmanın sebebi, zamanında ıssız bir dağın yamacında kendi başına oturan bir taş olmamıza kanıt değil mi?

Pişmek için ayrı düştük. Düşmenin ne olduğu, düşünce kavuşmanın ne manaya geldiğini anlamak için. Daha olmamış, dalında henüz açmamış bir çiçeğin meyvesi olduğumuz için. Güneşin altında kalıp kızarmak için. Yağmurda ıslanmak ve fırtınada dövülmek için. Soğukta üşümek ve yine tarla sahibinin elinden

toplanmak için. Zamanı gelince üzerinde büyüdüğümüz dal tarafından yere bırakılmak için.

Deneyimlemek için.

Taş olup bir dağın başında öylece durmak, bir adamın ayağına takılmak, Habil'in başına inecek Kabil'in elindeki o taş olmak için. Kana bulanmak, acıya ortak olmak, bir ağaç olup dibimize gömüleni köklerimizle sarıp sarmalamak için. Firdevs bağında bir kuşa yuva olmak, en güzel şarkılarını yine en yakınından dinleyebilmek için. Bal yapmak için, her gün hiç yorulmadan nasıl yaptığının farkında olmadığımız bir sırra vâkıf olmak ve sabrı öğrenmek için. Karnını doyurmak için başkalarının. Çiçeklere selam vermek, birinin selamını alıp diğerine iletebilmek için. Arı olduk. Ve en ağır göreve nihayet vâkıf kılınabilmek, sevgiyi anlayabilmek ve sevebilmek için de insan. Bunları anlayabilmek için bunca yolculuk. Sevgiye ortak olabilmek için bunca düşmeler.

Sevildiğimiz için...

Sevilmeseydik eğer bunca doğum ve ölümde olmazdı. Bu süreç, bu döngü, bu hissetme ve duygu kalmazdı geriye. Sadece düşünen bir varlık olmayıp aynı zamanda hisseden olmamızın sebebi buydu. Bir bedene sahip olmamızın nedeni, ana kaynaktan gelen mesajı alabilmek içindi. Aklımız almasa da gelen mesajı alabilme, onun enerjisini ve ürpertisini yaşayabilmek içindi. Henüz zihnimiz kavramasa da ulakların

getirdiği mesajı duyumsamak için. Acının ne demek olduğu öğrenmek için... Hastalanmayı, iyileşmeyi, özlemeyi ve kavuşmayı tam olarak idrak edebilmek için. Dokunabilmek için. Gözlerimizin henüz bakmadığını görebilmek için. Onun merkezine çekilmek için sahibiz bu kütleye. Çekilmek ve yine o merkezde kaybolmak için.

Her şey öylesine planlı ki. Her şey öylesine hesaplı ve ayarlı ki. Aşağı gitmek istesek gerçekten düşebilir miyiz? Yukarı çıkmaya çalışsak yükselebilir miyiz gerçekten? Eğer izin yoksa? Böyle planlanmamışsa eğer, sonsuzluk nedir bilebilir miyiz? Sonsuzluğu deneyimleyebilmek olmasaydı eğer Thales kaldırır mıydı başını gökyüzüne? Düşer miydi bahçedeki o kuyuya dalga geçileceğini bile bile? Pisagor bir üçgen buldu diye çiğner miydi yasağını? Dante yürür müydü cehennemin dokuz katını?

Yunus bir odunun peşinde kırk yıl yürür müydü kendi de yanmayacak olmasaydı? İnsan ateşini yine kendine harlayacak olan değil miydi?

İşte budur bizim yolumuz. Yürüdükçe yol olduğumuz. Sonsuza baktıkça sonsuzluğa karıştığımız. Okudukça Yunus'u, seslendirdikçe dizelerini, yine onun nefesine karıştığımız. Bizden önce söylenmiş olanı tekrara düşmemizin sebebi budur işte. Dokuzdan bire düşmek içindir her şey. Zaten söylenmiş olanı farkında olmadan tekrar etmektir, yaşamak.

"Bu cihana gelmeden Maşuk ile bir idim
Kul huvallah sıfatlı bir bi-nişan nur idim
Ol dem ki birlik idi nitesi dirlik idi
Ol payansız kudrette ne Musi ne Tür idim

Bile idim hazrette ol bi-kıyas kudrette
Ne serikim var idi ne kimseyle yâr idim
Yer gök yaratılmadan Kalubela demeden
Levh kalem çalınmadan miraçta kadir idim

Nice kez geldim gittim delim suret yarattım
Bu şimdiki surette Yunus olup dür idim."

Son söz

Bu kitabı yazmaya niyet ettiğim o ilk anı hiç unutamam.

"Yunus Emre'yi yazacağım" dediğim o büyülü anı. Bu üç kelimenin dudaklarımdan döküldüğü o eşsiz günü. Sırtımda hissettiğim ve estetik bir ürpertiden çok daha fazlası olan günü nasıl tarif edebilirim ki? Ya sonrasında yaşadığım korku, endişe ve haddimi aşma kaygısına ne demeli? Tanımadığım ancak ilham aldığım, yolundan yürümeye çalıştığım ancak bazen çok da beceremediğim bir kılavuz, bir şair ve gönül yolcusu için ne söyleyebilirdim?

Yokluk ormanında bir bülbül olan Yunus'un yüzyıllardır süren ve belki de hiç dinmeyecek olan bu nahif şarkısına eşlik edebilir miydim? Okuyanlara huzur veren dizelerle aynı notaya basarak ancak yine de kendi soluğumla, kendimce bir nefes verebilir miydim?

Tüm bu soruların ve çekincelerin yanında içimdeki onu yazma isteğine söz geçirebilir miydim? Şu an bu satırları okuduğunuza göre bu konuda başarılı olamadım. Onunla aynı kelimeleri tekrarlayarak aynı şarkıyı söyleme arzusuna karşı koymak mümkün olmadı. Sonra düşündüm. Bir şey insanın isteği haline geldiyse, aklına düştüyse ve kalbine aktıysa sebepsiz değildi. Adına "ilham" denilen ve benim çok inandığım bu kavrama güvendim. Aklıma düştüyse düşmesi gereken, gönlüme de düşecektir dedim. Ve inandım buna. Sonra da yazmaya koyuldum.

Nereden başlamalı, nasıl anlatmalı diye düşünürken daha önceden aldığım notlara ve yazmış olduğum yazılara baktım. Fark ettim ki bu kitabı yazmaya yıllar öncesinden başlamışım. Dante'nin o eşsiz eseri *İlahi Komedya*'yı okurken kenarına tasavvufla ilgili yüzlerce not aldığımı ve hemen her şeyi Yunus Emre'yle bağdaştırmış olduğumu gördüm. Ve böylece gideceğim yol da önüme serilmiş oldu. Aynı zamanlarda yaşamış ve yine aynı yılda ölmüş olan bu iki büyük şair, yürüdükleri yolda birbirinden habersizdi, ancak buna rağmen aynı şarkıyı söylemişlerdi. Dante İtalya'nın ormanlarında dalına konduğu bir ağaçta İtalyanca şakırken söylencesini, Yunus Emre Anadolu coğrafyasında Türkçe dile getiriyordu gönlünden geçenleri. İki büyük şair dünyanın farklı yerlerinde ancak aynı zamanlarında bir şekilde eşlik etmişlerdi birbirlerine. Dolayısıyla bu birbirinden habersiz iki şairi bu kitapta bir araya getirmek ve

onları tanıştırmak istedim. Böylece ortaya hem Batı'dan hem de Doğu'dan yükselen iki farklı sesin bütünleşmiş bir anlatısı çıkmış oldu.

Yunus'u anlatmaya Pisagor'la başlamam ise yersiz değildi. Çünkü Yunus şiirlerinde sürekli olarak asıl ilmin ve marifetin kişinin "kendisini bilmesi" olduğunu dile getirir. Pisagor da ilmi tam olarak bu nedenle kullanmış ve onu yine aldığı yere, kaynağına teslim ederek kendini bilmeye gönül vermiş bir âlimdir aslında.

Şimdilerde Tanrı'dan uzaklaşan bilimin her an, her yerde kullanmaktan çekinmediği Pisagor'un bu teoremi bir zamanlar Tanrı'nın ilahi kudretini ortaya koymak için açığa çıkarılmıştı. Sahip olunan bu ilmin yine kendini bilmek için ortaya konulduğu bir bilinçle açığa çıkarıldı bu hikmet bilgisi.

Yaratıcının ne kadar kutsal olduğunu ve evreni nasıl bir nizamla yarattığını gösterebilmek içindi bu yoğun çalışmaların kaynağı. Kendisine bahşedilen zihni ve vakti yine onu zikretmek için kullandığını göstermek içindi bunca emek ve çabanın sebebi. Tanrı'nın adını boş yere kullanıp ismini olur olmaz yerde kullanarak içini boşaltmamak için onu simgelerle ifade ettikleri saygı ve sevgi dolu bir dönemdi ortaya çıkan bu eşsiz bilgilerin zamanı.

Bilginin kaynağı ilhamdı. Amaç ise alınan bu ilhamı yine ait olduğu yere teslim etmek ve kendini bilmekti. Kendi yerini bilerek, kendini tanımaktı. Kendinden

yola çıkarak, bildiklerini ortaya koymak ve eldekilerle asıl olana ulaşmaktı yapılan bunca çalışmanın sebebi.

O'nu inkâr etmek, O'ndan uzaklaşmak ve O'nunla yarışa girebilmek için değil... Tam tersine O'nunla bir olduğuna, O'nun ilhamından kendisinde de var olduğuna şahit olmaktı. O'nun anlaşılabilir olduğunu göstermekti bunca uğraş ve gözyaşı. O'nu anlamanın verdiği heyecanı yaşamak ve yaşatabilmek içindi her şey.

Bulmak için kaybolmaktı. Kaybolmak için bildiklerinden sıyrılmak, yeni şeyler için kulaç atmaktı bilinmez olana. Keşfetmenin o yaratıcı heyecanından tatmaktı. Ummanlarda kaybolmaktı.

Bu öyle bir kaybolmaktı ki sadece etrafındakileri değil, etrafındakilerle birlikte kendini de kaybetmekti. Bu öyle bir uzaklaşmaydı ki bulunulan yerden ve hatta kendinden de çıkabilmekti. Bu öyle uzun yollar aşıp öyle uzun mesafeleri geride bırakmaktı ki bir daha asla geri dönmeye cesaret edememekti. Aradığımızı bulabilmek için böylesine büyük bir kayboluşa evet demek ve onu kabul etmekti.

Biz de aramıyor muyuz zaten?

Mutlu olmanın, huzurun ve bir tutam sevincin peşinde değil miyiz bunca yıldır? Her hareketimizin asıl sebebi aslında bu değil mi? Güzel kıyafetler giyerek, iyi arabalara binerek, lüks evlerde oturarak aslında kendimizi iyi hissetmek istemiyor muyuz? İstiyoruz elbette. İstiyoruz istemesine ancak bu arayışın karşılığında

verdiğimiz bedellere bir bakın. Hepsi maddi şeyler. Hepsi kendimizi iyi hissedebilmek adına aldığımız ürünlerin karşısında kesilmiş faturalardan ibaret. Ve bu faturaların miktarıyla ölçmeye çalıştığımız sözüm ona "mutluluklar"la donatılmış etrafımız. Biz gerçekten bedel ödemenin tam olarak ne olduğunu, nasıl bir anlama geldiğini kavrayabildik mi? Böylesine bir kaybolmaya gerçekten cesaretimiz var mı ki bulmalara ve hatta belki de sonucu belirsiz aramalara kalkışıyoruz? Bu bulmanın karşılığında hangi bedeli ödeyecek, hangi İsmail'imizden vazgeçeceğiz?

Her şeyden önce aradığımız şeyin ne olduğunu biliyor muyuz? Mutluluk tam olarak nedir ki onu satın almaya çalışıyoruz? Huzur nasıl bir nesne ki ona maddeyle paha biçip neyse fiyatını vermeye kalkışıyoruz? Bizler peşine düştüğümüz bu şeyin tam olarak ne olduğu bilgisine erişebildik mi?

Biliyorum zor sorular bunlar.

Ancak tüm bu soruların zorluğu da yine bizden kaynaklanmaz mı? Soruyu soran da o soruya cevap verecek olan da yine bizler değil miyiz?

Peki ama biz kimiz?

Mart 2020

Taner Şanlıoğlu

Not:
Bölüm başlarındaki alıntılar için kaynak: Dante, İlahi Komedya, Oğlak Yayıncılık, Çevirmen: Rekin Teksoy

FELSEFE KİTAPLIĞI

Kendisinin Efendisi Olmayan Hiç Kimse Özgür Değildir
Epiktetos

*

Unutma Mutlu Bir Hayat Çok Az Şeye Bağlıdır
Marcus Aurelius

*

Gladyatör Kararını Arenada Verir
Seneca

*

Cehennem Acı Çektiğimiz Yer Değil Acı Çektiğimizi Kimsenin Bilmediği Yerdir
Hallac-ı Mansur

*

Kaderini Sev Çünkü Aslında Hayatın Bu
Friedrich Nietzsche

*

Sen Beni Aşağılayabilirsin Ama Ben Aşağılanmam
Diyojen

*

Hayatın Değeri Uzun Yaşanmasında Değil,
İyi Yaşanmasındadır
Michel de Montaigne

*

Roma Bilgeliği

*

Bazı İnsanlar Varlıklı Olsun Diye Neden Diğerleri Yoksul Olmak Zorunda?
Fidel Castro

*

İlim Anavatanımızdır, Cehalet ise Yabancı Bir Yer
İbni Rüşd

*

Kimi Seviyorsan, Herkesin Yüzünde Onu Görürsün
İbni Arabi

*

Her İnsan Gördüğü Rüyanın Tabiridir
Sigmund Freud